

3914

DET JURIDISKE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Specialeafhandling

Forfatter(e):

Sarah Juul Ekknud Jensen

Titel:

Kan anbringelsen af grønlandske dømte i Anstalten ved Herstedvester udgøre en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention?

Emnebeskrivelse:

På baggrund af en gennemgang af relevant teori og praksis vedrørende Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3 og art. 8 undersøges det, om anbringelsen i Danmark af grønlandere idømt tidsubestemt foranstaltning i medfør af den grønlandske kriminallov vil kunne udgøre en krænkelse af konventionen.

Vejleder:

Hans Jørgen Engbo

Afleveret den:

29. april 2005

Karakter:

Antal studieenheder:

2 3

Antal tegn:

91.859

Må gerne benyttes på JurLab med karakter

Må ikke benyttes på JurLab

1. Indledning.....	3
1.1 Problemformulering.....	3
1.2 Afgrænsning.....	3
1.3 Metode og teori.....	4
2. Historik – kriminallovens tilblivelse.....	5
2.1 Den oprindelige grønlandske konflikthåndteringstradition.....	5
2.2. Koloniseringen.....	6
2.3 Den Juridiske Ekspedition – den grønlandske kriminallov.....	6
2.4 Anbringelse af tidsbestemt foranstaltede i Danmark.....	7
3. Hjemmelsgrundlag.....	8
4. Forholdene på Grønlænderafdelingen.....	8
4.1 Personalet på afdelingen.....	9
4.2 Afdelingens beboere.....	9
4.3 Arbejde og beskæftigelse.....	10
4.5 Fritid – herunder kontakt til den grønlandske kultur.....	10
4.6 Mulighed for kontakt med familien.....	11
4.6.1 Telefon og breve.....	11
4.6.2 Besøg fra Danmark.....	11
4.6.3 Udgang til Danmark.....	11
4.6.4 Besøg fra Grønland.....	12
4.6.5 Udgang til Grønland.....	12
4.7 Behandling.....	13
4.8 Nedsendelsens konsekvenser for de indsattes psykiske helbred og velbefindende.....	13
5. Kritik af nedsendelsen.....	15
5.1 Den Grønlandske Retsvæsenkommission.....	15
5.2 Institutioner under Europarådet.....	16
5.3 Amnesty International.....	16
6. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 3.....	17
6.1 Bestemmelsens generelle anvendelsesområde.....	17
6.2 Art. 3 praksis som er særlig relevant for vurdering af grønlændernes situation.....	21
6.2.1 Beskyttelse af helbred og psykisk velbefindende.....	21
6.2.3 Beskyttelse af kontakten til omverdenen.....	22
7. Analyse art. 3.....	24
7.1 Når behandlingen et minimumsniveau for grovhed?.....	24
7.3 Under hvilke omstændigheder kunne grovhedskriteriet være opfyldt?.....	25
7.4 Sammenfatning.....	26
8. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 8.....	27
8.1 Bestemmelsens generelle anvendelsesområde.....	27
8.1.1 Art. 8, stk. 1.....	27
8.1.2 Privatlivet.....	27
8.1.3 Familielivet.....	28
8.1.4 Hjemmet.....	29
8.1.5 Korrespondancen.....	29
8.1.2 Art. 8, stk. 2.....	29
8.1.3 Staternes skønsmargin.....	30
8.1.4 Staternes positive forpligtelse.....	31
8.2 Art. 8 praksis som er særlig relevant for vurdering af grønlændernes situation.....	31

9. Analyse art. 8	33
9.1 Lever staten op til sin forpligtelse i medfør af art. 8, stk. 1?	33
9.2 Art. 8, stk. 2.....	34
9.3 Konkrete forhold under hvilke en krænkelse ville kunne findes	37
9.4 Sammenfatning	38
10. Konklusion.....	39
11. English Summary	41
12. Litteraturliste	42
Bilag 1	46

1. Indledning

Mange har gennem årene kritiseret, at grønlandsk dømte sendes til Danmark for at afsone en dom for kriminalitet begået i Grønland.

Blandt andet med henblik på at finde en løsning på dette problem nedsatte man i 1994 den Grønlandske Retsvæsenkommission. Dette skete på et tidspunkt hvor den offentlige bevågenhed var stor, og antallet af grønlandske indsatte i Danmark var – formodentlig af denne grund – nærmest rekordlavt. I de 11 år der siden er gået, er mediernes og befolkningens interesse for emnet dalet, og antallet af grønlandsk dømte i Anstalten ved Herstedvester tredoblet.

Kommissionen er nu kommet med sin betænkning, hvori det anbefales, at der etableres en lukket forvaringsafdeling i Grønland, som kan huse de personer, som på nuværende tidspunkt afsoner i Danmark. Der er dog endnu ikke foretaget skridt i retning af at realisere dette.

I en tid med stor fokus på og bevidsthed omkring det enkelte individs rettigheder er det vigtigt, at diskussion omkring disse rettigheder ikke kun kommer til at berøre forholdene for de ganske almindelige borgere, men at samfundets svage og mindre ressourcestærke også bliver set og hørt.

Noget af den kritik der er fremkommet, har rejst spørgsmålet, om anbringelse af grønlændere i Danmark krænker landets menneskeretlige forpligtelser. En tilbundsående undersøgelse af emnet ses dog ikke foretaget.

Det findes derfor relevant og nødvendigt i dette speciale nærmere at undersøge, om anbringelsen af grønlandsk dømte i Danmark vil kunne udgøre en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).¹

1.1 Problemformulering

Det skal i dette speciale undersøges, om anbringelsen af grønlændere dømt til anbringelse i Anstalten ved Herstedvester i medfør af den grønlandske kriminallovs § 102, stk. 3, eller § 104, stk. 2, vil kunne udgøre en krænkelse af EMRK art. 3 og art. 8.

Efter en beskrivelse af forholdene for de grønlandske dømte vil det, på baggrund af en redegørelse for relevant praksis vedrørende de to bestemmelsers anvendelsesområde og rækkevidde, blive undersøgt om den nævnte nedsendelsespraksis vil kunne udgøre en krænkelse af disse, og i givet fald under hvilke særlige omstændigheder dette vil kunne være tilfældet.

1.2 Afgrænsning

Der vil alene blive taget stilling til forholdet vedrørende grønlændere som nedsendes til Danmark i medfør af en dom til anbringelse i Anstalten ved Herstedvester. Således vil specialet ikke beskæftige sig med nedsendelse af psykisk syge eller udviklingshæmmede, ligesom grønlændere som modtager dom for kriminalitet begået i Danmark falder uden for det behandlede område.

Af pladshensyn er det valgt kun at foretage en stillingtagen i forhold til EMRK. Problemstillinger vedrørende Danmarks øvrige folkeretlige forpligtelser vil ikke blive berørt.

Redegørelsen for art. 3 og 8's generelle rækkevidde og anvendelsesområde er ikke tænkt som minutøs gennemgang, men tjener som baggrund for redegørelsen for praksis som er særlig relevant for grønlændernes situation samt for de efterfølgende analyser. Konventionens art. 14 er endvidere

¹ Konvention til beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder (senest ændret ved protokol nr. 11 af 11. maj 1994).

overvejet inddraget, men på grund af den meget vidtspændende praksis vedrørende denne bestemmelse, findes det ikke at være hensigtsmæssigt at inddrage bestemmelsen under de givne rammer.

1.3 Metode og teori

Til specialet er anvendt den traditionelle juridiske metode. Imidlertid findes der ikke megen litteratur om emnet for min undersøgelse. Der ses således ikke tidligere at være foretaget en egentlig stillingtagen til emnet. I oktober 2004 var jeg i praktik i grønlænderafdelingen i Anstalten ved Herstedvester, og søgte gennem interview oplysninger om de faktiske forhold på afdelingen. Jeg har endvidere benyttet mig af empiri fra et sociologi-speciale fra Roskilde Universitetscenter.²

Der er endvidere benyttet de generelle fremstillinger om EMRK, i hvilke den menneskeretlige stilling for frihedsberøvede er berørt. Det har herudover været nødvendigt at søge oplysninger i en række domme og afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og Den Europæiske Menneskerettighedskommission samt i rapporter fra Den Europæiske Torturkomité.

² Annemette Nyborg Lauritsen: *"Et socialt eksperiment – Empirisk analyse af den grønlandske kriminallovs virkninger i det nutidige grønlandske samfund"*.

2. Historik – kriminallovens tilblivelse

2.1 Den oprindelige grønlandske konflikthåndteringstradition

Den første skrevne kilde, hvori man finder en beskrivelse af Vestgrønland, stammer fra 1721³.

De daværende eksisterende inuitsamfund var organiseret i boplads, som bestod af ét eller flere fælleshuse. I et fælleshus boede flere udvidede familier/hushold bestående af 2-3 generationer. Hvert hushold var en selvstændig produktionsenhed. Selvom bopladsens ældste formentlig blev lyttet til, var bopladsen uden en egentlig ledelse, og i denne flydende og flade struktur kunne nye hushold slutte sig til bopladsen, hvis de ønskede det.

På det religiøse område fandtes der dog et fast overordnet lederskab varetaget af åndemaneren. Han overleverede mundtligt sædvaneregler og tabuer, og kunne således påpege overfor bopladsens medlemmer, når de havde forbrudt sig imod samfundets normer. Nogle sanktionsmuligheder havde åndemaneren dog ikke, og det var op til den forurettede selv at sørge for, at der blev grebet ind.

Nogle overtrædelser af samfundets regler kunne accepteres på grund af deres ringe alvorlighed. Var normbryderen af stor vigtighed for bopladsens overlevelse, kunne endog selv grove overtrædelser af reglerne gå ustraffet hen. Forbrydelser mod liv og legeme blev anset for meget alvorlige.

Generelt var der et krav om fred på bopladsen, da fredelig sameksistens var essentielt for bopladsmedlemmernes overlevelse. Bopladsmedlemmernes gensidige afhængighed af hinanden forhindrede konflikter i at komme til udtryk – der skete en konfliktfortrængning af hensyn til samfundets overlevelse.

Dog kunne spændingerne i de små bopladssamfund ophobes og udmønte sig i reaktioner overfor regelbryderen. I ureguleret form udgjorde reaktionerne private gengældelsesaktioner, bagtalelse og latterliggørelse overfor resten af bopladsen, drab, tyveri eller magi.

De regulerede former for reaktioner ansås som legitime konfliktløsningsmetoder og var underlagt faste regler og mønstre. Det kunne dreje sig om sangkampe – hvor den forurettede og dennes fæller ved sang hånede og latterliggjorde regelbryderen, mens denne skulle forsøge at forblive upåvirket af fornærmelserne. Det kunne endvidere være blodhævn, kollektiv henrettelse af samfundstruende personer som for eksempel hekse, og i meget alvorlige tilfælde udstødelse fra bopladsen, eventuelt også af hele regelbryderens hushold.

Ved denne form for konfliktløsning blev resultatet ikke nødvendigvis det mest retfærdige. Konfliktløsningens opgave var nemlig ikke at give den forurettede genoprejsning, men at genoprette den sociale orden.

Som resultat af den gamle samfundsstruktur hos inuit, oplever man også i dag i Grønland en nedarvet personopfattelse, hvor uafhængighed, selvstændighed og suverænitet hyldes. Endvidere eksisterer stadig i dag den "isumaninik"-ideologi, som går ud på, at man ikke skal blande sig i andres forhold.⁴

³ Lauritsen, side 43.

⁴ Se om Ing-Britt Christiansens kulturelle analyse om ungdomsselv mord i Grønland i Tine Bryld, De nederste i Herstedvester, side 168-169.

2.2. Koloniseringen

Fra 1721, hvor koloniseringen af Grønland tog sin begyndelse, etableredes en række missions- og handelsstationer langs den grønlandske vestkyst. Da danskernes formål med koloniseringen var at opnå kontrol over hvalfangsten og de andre lokale råstoffer, var det nødvendigt for dem at få adgang til inuits produktion. Den grønlandske befolkning koncentreredes omkring handelsstationerne, og økonomien indrettedes på handel med danskerne. Danskerne sørgede for at gøre grønlænderne afhængige, blandt andet ved at uddele almisser ved hungersnød⁵. Den aftagende indbyrdes afhængighed på bopladserne gjorde befolkningen meget åben overfor danskernes påvirkning, herunder den religiøse påvirkning fra de danske missionærer. Som følge heraf nedbrudtes åndemanerinstitutionen som autoritet for inuit, og danskerne forbød i samme periode grønlændernes traditionelle skikke og vaner.⁶

”Instruksen af 19. april 1782” var den første skrevne ret, som angav efter hvilke regler tvister opstået i Grønland skulle løses. Instruksen indeholdt dog ingen regler for hvordan grønlænderne skulle opføre sig, da danskerne så vidt muligt skulle undgå at blande sig i grønlændernes indbyrdes konflikter. Dog skulle købmanden på den enkelte handelsstation sørge for at formane – og om nødvendigt straffe – grønlænderne, hvis de begik ”grove laster”.⁷ I mangel af bedre anvendtes til tider De Ti Bud, som retningslinje for hvordan retsopgør skulle løses.⁸

Op gennem 1800 tallet tiltog den danske indblanding i grønlændernes retsforhold og omkring 1860 oprettedes forstanderskaber, som var en slags kommunalbestyrelse, hvor også indfødte grønlændere var medlemmer. Forstanderskabsretterne behandlede kun sager mod personer, der stod under grønlandsk ret⁹.

Ved en administrativ reform i 1925 bestemtes det, at forbrydelser skulle anmeldes til sysselmanden, som både var efterforsker og dommer, og som i sysselretten stod i spidsen for fire lægdommere; to danske og to grønlandske. Samtidig indførtes retten til at medbringe en bisidder. Dette retssystem omfattede dog stadig kun grønlænderne, da danskere i Grønland fortsat stod under dansk ret¹⁰.

2.3 Den Juridiske Ekspedition – den grønlandske kriminallov

I brydningstiden efter Anden Verdenskrig var det ikke længere velset at være kolonimagt. Nye diskussioner blev rejst om Grønlands fremtid, herunder om retfærdigheden i, at grønlændere og danskere i Grønland fortsat ikke hørte under samme retssystem.

I 1948 udsendtes Den Juridiske Ekspedition med det formål at undersøge den grønlandske sædvaneret på det civil- og kriminalretlige område med henblik på indførelsen af en skreven lov baseret på befolkningens faktiske retsopfattelse i Grønland. Ekspeditionen undersøgte sysselretternes protokoller, og kortlagde herved den eksisterende retspraksis i Grønland¹¹.

⁵ Grønlændernes historie, side 31 og Lidegaard, side 114.

⁶ Lidegaard, side 108.

⁷ Lauritsen, side 50.

⁸ Resocialisering – Før, nu og i fremtiden?, side 35.

⁹ Lauritsen, side 51 og Lidegaard, side 149.

¹⁰ Lauritsen, side 52 og Lidegaard, side 173.

¹¹ Lauritsen side 53.

Ekspeditionen var af den opfattelse, at et gerningsmandsprincip ville stemme bedst overens med den grønlandske befolknings individualiserende holdning til lovovertrædere. Ud fra samme princip mente ekspeditionen, at foranstaltningerne overfor lovovertrædere skulle være tidsubestemte¹².

Ekspeditionens undersøgelser dannede grundlaget for den grønlandske kriminallov. Man kan imidlertid stille sig tvivlende overfor om det er korrekt at tale om en kodificering af den grønlandske befolknings retsopfattelse, når det forholder sig sådan, at den retspraksis ekspeditionen undersøgte, var en praksis, som var dannet under mange års dansk kolonistyre. Det forekommer tvivlsomt at kalde den for en undersøgelse af den grønlandske befolknings retsopfattelse.

2.4 Anbringelse af tidsubestemt foranstaltede i Danmark

Den første kriminallov gav adgang til, at "psykisk abnorme" lovovertrædere kunne anbringes i "anstalt eller hospital eller i forvaring"¹³. Men loven angav ikke, at en sådan anbringelse skulle kunne ske udenfor Grønland. Tværtimod udtaltes det i forbindelse med 2. behandlingen af lovforslaget i folketinget af udvalgsformanden, at "*bortset fra anbringelse på sindssygehospital og åndssvageanstalt vil ingen person, der står under grønlandsk ret, kunne dømmes til anbringelse på danske anstalter, altså hverken til fængsel eller psykopatforvaring her i Danmark.*"¹⁴

Ovenstående udtalelse fandt Grønlands Landsret imidlertid ikke bindende for fortolkningen af kriminalloven, og som følge heraf idømte man i 1958 en person til anbringelse i psykopatforvaringsanstalt i Danmark¹⁵.

I 1963 ændrede man kriminalloven, og bestemmelsen blev omformuleret så den tidsubestemte anbringelse fremover kunne foregå "om nødvendigt udenfor Grønland"¹⁶.

I midten af 1970'erne ændrede man forvaringsreglerne i den danske straffelov. I forlængelse heraf stillede justitsministeriet lovforslag om, at forvaringsbetingelser svarende til den danske straffelovs skulle være til stede, før det blev muligt at idømme grønlandske lovovertrædere forvaring i Danmark. Forslaget udvidede endvidere anvendelsesområdet for anbringelse i Danmark, da også lovovertrædere, som ikke var psykisk abnorme, skulle kunne anbringes i Danmark, såfremt anbringelse i anstalt i Grønland ikke gav tilstrækkelig sikkerhed.

Under drøftelserne af forslaget henstillede Siumut-gruppen i det grønlandske landsråd, at man bestræbte sig på, at anbringelse og behandling af psykisk afvigende personer skulle ske i Grønland. Under udvalgsbehandlingen i folketinget i 1977 påtalte man den forringede mulighed for resocialisering, som er en konsekvens af nedsendelsen til Danmark.¹⁷

Resultatet blev, at kriminallovens § 102, stk. 3 fik sin nuværende ordlyd, hvorefter anbringelse "på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark" kan ske, hvis en person på grund af psykisk abnormitet er uegnet til anbringelse i anstalt i Grønland, eller hvis anbringelse i Grønland ikke giver tilstrækkelig sikkerhed.

¹² Senholt, side 33-35.

¹³ Senholt, side 392.

¹⁴ Folketingets forhandlinger 29. oktober 1953, side 541.

¹⁵ Senholt, side 393.

¹⁶ Lov nr. 105 af 27.3. 1963.

¹⁷ Senholt, side 393-395.

Seneste ændring skete i 1996, hvor der blev indført adgang til, at justitsministeriet kan træffe afgørelse om, at en indsat udstationeres til Grønland.

3. Hjemmelsgrundlag

Som allerede nævnt kan en person ifølge den grønlandske kriminallovs¹⁸ § 102, stk. 3, dømmes til anbringelse på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt i Danmark, hvis den pågældende på grund af psykisk abnormitet er uegnet til anbringelse i Grønland, eller hvis en sådan anbringelse ikke giver tilstrækkelig sikkerhed.

Desuden kan retten efterfølgende bestemme at overføre en person, der er dømt til tidsbestemt eller tidsubestemt anbringelse i en anstalt i Grønland til Anstalten ved Herstedvester. Også dette skal ske enten af hensyn til den pågældendes behandlingsbehov eller af hensyn til sikkerheden, jf. § 104, stk. 2.

Ifølge kriminallovens § 102, stk. 4 kan justitsministeren bestemme, at en person der i medfør af § 102, stk. 3 eller § 104, stk. 2 er anbragt i Anstalten ved Herstedvester, skal overføres til Grønland, når det må anses formålstjenstligt og foreneligt med hensynet til retssikkerheden.

Anstalten ved Herstedvester er i dag ikke længere en psykiatrisk ledet anstalt, idet institutionen ledes juridisk af en fængselsinspektør under Direktoratet for Kriminalforsorgen. For grønlændernes vedkommende er der dog stadig tale om en psykiatrisk med-ledet anstalt, eftersom den psykiatriske overlæge i samarbejde med fængselsinspektøren varetager ledelsesfunktionen for de grønlandsk dømte.¹⁹

Straffuldbyrdsloven er alene gældende for danske afgørelser om straf²⁰. Ifølge § 3 i grønlændercirkulæret²¹ finder de regler, der er gældende for de øvrige indsatte i Anstalten ved Herstedvester tilsvarende anvendelse for grønlænderne. Undtaget herfra er cirkulærets bestemmelser om udgang til Grønland.

Således finder straffuldbyrdslovens regler i nogen udtrækning anvendelse for de grønlandsk dømte.

4. Forholdene på Grønlænderafdelingen²²

I Anstalten ved Herstedvester bor de grønlandsk forvaringsdømte på lige fod med dansk dømte kriminelle. Dog er anstaltens afdeling L indrettet som særlig Grønlænderafdeling.

Grønlænderafdelingen blev etableret i midten af 1980'erne, da man mente, at fællesskab grønlænderne imellem kunne mindske de indsattes hjemve og konflikter med udspring i kulturelle forskelle mellem danske og grønlandske indsatte og mellem de grønlandsk dømte og det danske personale.

¹⁸ Lov nr. 55 af 5. marts 1954.

¹⁹ Senholt, side 397.

²⁰ Folketingstidende 1999-2000 A, sp. 3760.

²¹ Cirkulære af 26. november 1996 om behandlingen af personer, der er anbragt i Anstalten ved Herstedvester i henhold til den grønlandske kriminallov.

²² Hvor intet andet er angivet stammer oplysninger i afsnit 4 fra vedlagte notat om min samtale med fængselsfunktionær Bent Albøger. Notatet er godkendt af viceinspektør Bent Andersen.

Afdeling L har 12 pladser, hvorfor den tilstødende afdeling K på grund af pladsnød også huser grønlandsk dømte.

De grønlandsk dømte der er placeret på afdeling K, har adgang til fællesskab med grønlænderne på afdeling L i to timer hver aften, dog i fire timer om onsdagen. Der er ikke adgang til udvidet fællesskab i weekenderne. Grønlænderne på afdeling K har almindelig adgang til fællesskab med de dansk dømte, de deler afdeling med.

4.1 Personalet på afdelingen

Tidligere har der til grønlænderafdelingen været tilknyttet en eller to grønlandske fængselsfunktionærer, som var udstationeret fra Kriminalforsorgen i Grønland. Hensigten med dette tiltag har været, at de grønlandsk dømte til dels skulle omgives af personale, overfor hvem kommunikationen ikke hæmmes af sproglige og kulturelle barrierer.

For tiden er der dog ikke udstationeret grønlandsk personale, idet Kriminalforsorgen i Grønland på grund af personalemangel ikke gerne undværer uddannet personale, ligesom man i den senere tid heller ikke har modtaget ansøgninger om udstationering til Herstedvester fra grønlandsk fængselspersonale.

Til Anstalten ved Herstedvester er knyttet en grønlandsk socialrådgiver. Den pågældende fungerer som socialrådgiver for flere afdelinger i anstalten.

Tilknyttet til afdelingen er også to grønlandske tolke. Disse laver til tider forskellige aktiviteter med de indsatte, f.eks. fodboldspil. Det er endvidere min opfattelse, at de to – udover rent sprogligt at tolke – også fungerer som ”kulturelle tolke”, således at de forsøger at forklare regler og handlemåder overfor de indsatte, når der opstår misforståelser og uoverensstemmelser mellem de grønlandske indsatte og det danske personale.

4.2 Afdelingens beboere

I Grønlænderafdelingen placeres normalt kun grønlandsk dømte, og altså som hovedregel ikke dansk dømte grønlændere.

Antallet af beboere i Grønlænderafdelingen har gennem årene været varierende. For ca. ti år siden var antallet nede på fem. Det lave antal faldt sammen med en stor offentlig bevågenhed omkring grønlændernes situation, herunder en dedikeret kampagne fra blandt andre socialrådgiveren og forfatteren Tine Bryld.

Antallet har de senere år været stigende.

I øjeblikket er der under Herstedvester 19 grønlandsk forvaringsdømte, heraf er de 18 placeret i selve anstalten. Én er placeret i en pension her i landet med henblik på udslusning til Danmark, da det på grund af grovheden af hans kriminalitet vurderes, at udslusning til Grønland ville være umulig af hensyn til hans personlige sikkerhed.

Alle Grønlænderafdelingens beboere er mænd. De nuværende forhold på Anstalten ved Herstedvester gør det ikke umiddelbart muligt at huse grønlandsk forvaringsdømte kvinder. Viceinspektør Bent Andersen er af den opfattelse, at skulle en grønlandsk kvinde blive dømt til anbringelse i Danmark, ville Direktoratet for Kriminalforsorgen meddele dispensation, således at den pågældende kvinde ville kunne placeres i anstaltens kvindeafdeling.

Ifølge Politimesteren i Grønland har man dog aldrig set eksempler på kvindelige kriminelle, som opfyldte betingelserne for at blive idømt forvaring i Danmark.

De indsatte er primært dømt for manddrab og grov sædelighedskriminalitet.

Flere af beboerne er blevet dømt til anbringelse i Herstedvester over flere omgange, ligesom nogle har forsøgt udslusning til Grønland, hvilket mislykkedes, hvorefter de er vendt tilbage til Danmark. Afdelingen huser således mænd, som har tilbragt mere end 20 år af deres i liv i denne anstalt.

Da der kun findes dette ene sted at placere grønlændere dømt til forvaring i Danmark, og da Grønland indbyggermæssigt er et lille samfund, er der en risiko for, at en dømt kan komme til at afsone sammen med sine ofres nærtstående. Ifølge vicefængselsinspektør Bent Andersen har dette endnu ikke givet anledning til problemer.

Den aldersmæssige spredning er stor hos de indsatte. Afdelingens ældste er omkring 60 år, mens den yngste i øjeblikket er i begyndelsen af 20'erne. Ifølge fængselsfunktionær Bent Albøger, har anstalten dog tidligere huset indsatte på både 15 og 17 år. Disse var, som de fleste andre i afdelingen, idømt en tidsbestemt foranstaltning, og opholdt sig i Danmark i ca. tre-fire år.

Næsten alle de grønlandsk dømte taler dansk. Dog taler et par stykker meget dårligt dansk, hvilket medfører en del kommunikationsproblemer i forhold til afdelingens personale.

Kun få af de indsatte er en del af egentlig kernefamilie, med ægtefælle/samlever og børn ventende hjemme i Grønland. Flere af dem har dog børn uden på nuværende tidspunkt at være i et forhold med moderen, mens langt de fleste indsatte desuden har søskende og forældre.

4.3 Arbejde og beskæftigelse

De grønlandsk dømte har adgang til at arbejde i anstaltens arbejdspladser på lige fod med de dansk dømte indsatte.

Desuden har anstalten i starten af 2005 åbnet et nyt husflidsværksted med plads til seks grønlandske beskæftigede. Værkstedet skal producere grønlandsk kunst og brugskunst.

Herudover er der mulighed for, at grønlænderne kan få danskundervisning i anstaltens skole.

4.5 Fritid – herunder kontakt til den grønlandske kultur

Grønlænderafdelingen får tilsendt grønlandske aviser, og bandede udgaver af en grønlandsk nyhedsavis. Desuden viser DR en ugentlig TV-avis på grønlandsk. Grønlænderne har ikke adgang til direkte grønlandsk tv eller radio.

Det oprindelige udgangspunkt for anstalten var, at de grønlandsk dømte skal have mulighed for at få grønlandsk kost tre aftener om ugen. Man har dog ikke mulighed for at leve op til denne målsætning på grund af problemer med leverancer fra Grønland. Disse skyldes til dels restriktioner overfor indførsel af grønlandske fødevarer. Som resultat af disse restriktioner er den kost, grønlænderne får, temmelig ensformig.

På nuværende tidspunkt får grønlænderne grønlandsk mad én gang om ugen. Maden tilberedes og nydes i fællesskab mellem grønlænderne på afdelingen L og K.

Flere åbne anstalter i Grønland sender fra tid til anden dele af en fangst eller et jagtudbytte til grønlænderafdelingen. Anstalten har således indenfor det sidste år modtaget tre mindre leverancer fra grønlandske anstalter.

De anbragte kan endvidere bestille særlige varer hjem gennem anstaltens købmand.

4.6 Mulighed for kontakt med familien

4.6.1 Telefon og breve

De grønlandsk dømte har samme adgang til at telefonere som andre indsatte. Således sker telefonopkald fra en telefon placeret uden særlig afskærmning på fællesarealet, og der kan ringes op til fire forskellige på forhånd godkendte telefonnumre. For at ringe skal man bruge telefonkort, som kan købes på anstalten. Det er dyrt at ringe fra Danmark til Grønland og derfor benytter grønlænderne kun i meget begrænset omfang denne mulighed.

For at kompensere for dette betaler Anstalten ved Herstedvester for, at hver grønlandsk indsat kan ringe til Grønland i ti minutter ugentligt. Den indsatte har ret til at ringe op til ét nummer. Opkaldet skal foretages fra den telefon, som er placeret i funktionærernes opholdsrum, og sker under påhør af de funktionærer, der måtte være til stede i rummet.

Ifølge Bent Albøger giver de anbragte udtryk for, at den korte telefonsamtale til tider er en frustrerende og nedslående oplevelse, da den indsatte gerne vil nå at sige meget på den korte tid – måske er familien endda samlet, og røret bliver sendt rundt i stuen, så alle kan nå at få et minuts snak.

I min korte praktik i grønlænderafdelingen overværede jeg også personligt en indsats opkald til familien i Grønland. Det var tydeligt, at den pågældende fandt det meget ubehageligt at tre-fire fremmede kunne lytte med på hans meget følelsesladede samtale med et familiemedlem. Han vendte således ryggen til de tilstedeværende og forsøgte at føre samtalen i et nærmest hviskende stemmeleje.

Måske er ovenstående årsagen til, at det ifølge Bent Albøger kun er mellem to og seks grønlændere, der regelmæssigt benytter muligheden for at ringe gratis til Grønland.

De grønlandsk dømte har samme adgang til skriftlig korrespondance som andre indsatte i danske fængsler.

4.6.2 Besøg fra Danmark

De grønlandsk dømte har ret til at modtage besøg på lige fod med alle andre indsatte i Herstedvester.

Besøg kræver således, at den besøgende på forhånd har opnået besøgstilladelse. Varigheden af et besøg er ca. 1½ time. Herudover begrænses adgangen til at få besøg kun af, om der er plads i besøgslokalerne på de anviste besøgsdage.

Kun i sjældne tilfælde får de grønlandsk anbragte besøg af andre end deres bistandsværger.

4.6.3 Udgang til Danmark

Reglerne for udgang til Danmark for de grønlandsk dømte findes i grønlændercirkulærets §§ 5-7 og § 9.

Herefter kan der gives udgang med ledsagelse til særlige formål og/eller til besøg hos bestemte personer, § 5, jf. § 7. Derudover kan der gives uledsaget udgang til enkeltstående udgange, regelmæssige udgange i forbindelse med et almindeligt udgangsforløb, som frigang eller som udstationering med henblik på arbejde eller uddannelse. Uledsaget udgang skal dog forelægges Direktoratet for Kriminalforsorgen med en udtalelse fra Rigsadvokaten i medfør af cirkulærets § 6, jf. § 9, stk. 1.

Ifølge Bent Albøger²³ administreres reglerne således, at en grønlander aldrig får udgang før han har været på Anstalten ved Herstedvester i tre-fire år. Dette skyldes, at anstalten skal have en god baggrund, hvorpå de kan vurdere den indsatte farlighed.

Herefter er udgangspunktet altid at udgang sker med ledsagelse.

I praksis gives udgang altid med vilkår om rene urinprøver og antabusbehandling i tidsrummet op til udgangen. I den forbindelse er det uden betydning, om den pågældende inden anbringelsen havde et alkoholproblem.

De grønlandere som får udgang, får denne med henblik på besøg hos familiemedlemmer i Danmark, hos bistandsværgeren eller hos andre nærtstående.

4.6.4 Besøg fra Grønland

Ifølge grønlandercirkulærets § 10 kan Anstalten ved Herstedvester tillade en besøgsrejse fra én af den indsatte pårørende, såfremt udgang til Grønland findes utilrådelig.²⁴

Bent Albøger fortæller, at denne type besøg ikke tillades de første par to år af forvaringen i Herstedvester, da anstaltens personale først skal lære den anbragte at kende.

Denne type besøg tillades kun for de indsatte, som ikke har adgang til en årlig udgang til Grønland. Der kan kun gives denne type besøgstilladelse til voksne familiemedlemmer.

Anstalten arrangerer rejsen fra Grønland og afholder udgiften for rejse, hotel og morgenmad for de besøgende. Rejsen foregår i samlet flok, og under besøget indkvarteres de besøgende på et hotel i nærheden af anstalten. Under opholdet arrangeres der udflugter for både indsatte og pårørende.

Disse sker med ledsagelse fra anstalten.

Såfremt familien selv kan afholde udgiften, er der ikke noget i vejen for, at flere familiemedlemmer deltager i rejsen. Dette forudsætter dog, at disse øvrige pårørende også på forhånd godkendes til besøg.

Misbruger et familiemedlem besøgsrejsen til druk eller narko, kan den pågældendes besøgstilladelse inddrages.

4.6.5 Udgang til Grønland

Ifølge grønlandercirkulærets § 8 kan der gives tilladelse til udgang til Grønland med henblik på at besøge alvorligt syge nærtstående, at deltage i nærtståendes begravelse, at besøge bestemte personer samt såfremt det i øvrigt skønnes hensigtsmæssigt for behandlingen af den pågældende. Denne form for udgang sker som udgangspunkt med ledsagelse jf. § 8, stk. 2, og foregår i samarbejde med politimesteren og kriminalforsorgen i Grønland. Også denne form for udgang skal forelægges Direktoratet for Kriminalforsorgen med en udtalelse fra Rigsadvokaten i medfør af cirkulærets § 8 jf. § 9, stk. 1.

Proceduren er ifølge Bent Albøger således, at det – når en indsat har været så længe på anstalten, at der gives tilladelse til almindelig udgang til Danmark – kan besluttes, at der skal gives udgang til Grønland.

²³ Se vedlagte notat. Notatet er godkendt af viceinspektør Bent Andersen.

²⁴ Nærmere herom i afsnit 4.6.5.

Udgang til Grønland sker næsten altid med ledsagelse af to funktionærer fra anstalten. Rejsen går så vidt muligt til den indsatte hjemby. Den indsatte overnatter under besøget i en åben anstalt eller i det lokale politis detention og ledsages konstant i dagtimerne, som bruges på besøg hos familie. Besøgsrejserne til Grønland afvikles én ad gangen, og hver rejse varer minimum 10-12 dage. På grund af vejrforholdene afvikles besøgsrejserne i perioden august-november.

Der er for tiden syv grønlandsk dømte, der har tilladelse til udgang til Grønland.

Misbruges rejsen til druk, narko eller kriminalitet, inddrages muligheden for at komme på udgang til Grønland indtil videre. Udgang vil først blive genovervejet, når den indsatte anmoder om det.

4.7 Behandling

En væsentlig del af de indsatte på Grønlænderafdelingen medicineres med psykofarmaka. På dette punkt adskiller Grønlænderafdelingen sig dog ikke særligt fra resten af Anstalten ved Herstedvester.

Herudover har grønlandere samme adgang til at få behandling som resten af anstaltens indsatte; såfremt de anmoder om dette, kan de modtage medicinsk behandling mod alkohol- og narkotikaafhængighed, ligesom de efter anmodning kan få psykologsamtaler for eksempel som led i behandling for seksuelle forstyrrelser.

Der findes ikke grønlandsk behandlingspersonale tilknyttet anstalten. Ifølge Bent Albøger kan eventuelle sproglige problemer i forbindelse med samtaler med psykologer og psykiatere afhjælpes ved, at grønlænderne kan medbringe en tolk til samtalen.

Det lader ikke til, at man fra anstaltens side har gjort sig nogle særlige tanker om hensigtsmæssigheden – eller manglen på samme – i at lade indsatte benytte tolke ved deres samtaler med psykologer og andet behandlingspersonale.

4.8 Nedsendelsens konsekvenser for de indsatte psykiske helbred og velbefindende

På grund af kriminallovens formulering om "en psykiatrisk ledet anstalt" har mange af de dømte en forestilling om, at formålet med deres nedsendelse til Anstalten ved Herstedvester er, at de skal modtage behandling. Det er derfor kendetegnende, at grønlændernes ophold i Danmark indledes med stor skuffelse og en følelse af at være blevet narret, når de finder ud af, at Herstedvester ikke er et hospital, men et fængsel hvor de er indespærret på ubestemt tid.²⁵

Grønlændernes bistandsværger giver udtryk for, at sproglige misforståelser er et stort problem. Som følge af den grønlandske mentalitet, hvorefter man holder sine problemer for sig selv og helst undgår åbne konflikter, siger grønlænderne i starten af opholdet ofte bare ja til alting. Dette medfører en følelse af afmagt samt store frustrationer over misforståelser og over at ingen forstår dem.²⁶

Nogle af grønlænderne føler sig meget indelukket i det lukkede fængsel. En grønlander fortæller i Lauritsen²⁷, hvordan han under opholdet i Herstedvester foregav at være blevet sindssyg, for at få et par ugers "fred og ro" og udsigt over det åbne land på Amtshospitalet i Vordingborg.

²⁵ Ingrid Hjarnaa, tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, årg. 27, h ¾, 1991, side 122-132.

²⁶ Bistandsværge Henriette Kjær, Det grønlandske hus, i Lauritsen s. 99 ff.

²⁷ Side 99.

Ifølge Lise Lykke Olsen fra forsorgsgruppen i Herstedvester, oplever behandlerne i anstalten, at det er meget traumatisk for grønlænderne at blive sendt til Danmark. De føler sorg, savn og hjemve. Faktisk bruges størstedelen af behandlingstiden på at behandle traumet over at være blevet sendt til Danmark, som jo må anses som det sekundære i forhold til en psykologisk bearbejdning af baggrunden for de handlinger, de er dømt for. Samtidig er det meget svært at psykologbehandle mennesker, som kommer fra en anden kultur og har et andet (primært) sprog – for de flestes vedkommende er dette slet ikke muligt²⁸.

Selve den omstændighed at grønlænderne er blevet sendt væk fra deres eget land, får dem til at føle sig landsforviste, degraderede og svigtet af hjemlandet²⁹. Som illustration kan henvises til følgende udtalelse af Akalo, en indsat i grønlænderafdelingen: *"Jeg vil gerne sone, men jeg mener, jeg skal være i Grønland. Jeg skal ikke afsone en dom for noget, jeg ikke har begået her i landet. ... Det er meget hårdt at være i et fremmed land og få en dom på ubestemt tid. Jeg føler altid, jeg er fremmed. Når jeg ser sælfangst på TV eller noget fra Grønland, er det næsten ikke til at holde ud. Så længes jeg, så jeg er ved at sprænges."*³⁰

Sammen med den manglende kontakt til Grønland får den tidsubestemte straf en del af skylden for de psykiske problemer, opholdet i Danmark kan føre med sig. De indsatte mister tidshorizonten ved ikke at havde et på forhånd fastsat fikspunkt at rette blikket imod. De har således intet håb eller incitament til at forberede sig på en fremtidig overførsel til en åben anstalt i Grønland³¹.

På sigt er det meningen, at grønlænderne skal sendes tilbage til videre afsoning i en åben anstalt i Grønland. Det er derfor et stort problem, at anbringelsen i Herstedvester – til dels på grund af de tidsubestemte domme - medfører, at tilknytningen til det grønlandske samfund smuldrer. De anbragte kan ikke følge med i fællesskabet i Grønland, og venner og familie falder fra. Dermed begynder også deres identitet som grønlændere at smuldre. Flere beder om at blive udsluset til Danmark i stedet for at blive sendt tilbage³². Nogle beder endda om at blive gjort statsløse – de har mistet deres identitet som grønlændere, men føler sig heller ikke som danskere³³.

Ovenstående problem illustreres af en udtalelse af Benny Christensen, daglig leder af den åbne anstalt i Nuuk om en indsat, som blev tilbageført til afsoning i Grønland efter mange år i Herstedvester: *"Hans store problem det var ikke at være her, men det var jo, at der ikke var nogen tilbage, han kendte. ... Han var ikke grønlandsk mere. Det kan godt være, han var det af udseende og talte gebrokkent, men han var ikke grønlandsk. Når de har været så længe dernede, så er det jo for nogens vedkommende en forbrydelse at sende dem herop..."*³⁴

Om samme indsatte siger Jacobine Høyer, repræsentant for sagsbehandlergruppen i Kriminalforsorgen i Grønland: *"Han kunne simpelthen ikke leve under de forhold. Han havde det ikke godt, det havde han ikke. Så det endte med at han kom tilbage. Bad... tiggede og bad om at komme tilbage..."*³⁵

²⁸ Lauritsen side 93.

²⁹ Indsat i Lauritsen, side 103.

³⁰ Tine Bryld, De nederste i Herstedvester, side 115.

³¹ Beslutningsforslag til Folketingsbeslutning nr. B 64 fremsat af den nordatlantiske folketingsgruppe den 25. november 2003.

³² Hjarnaa i Lauritsen, side 95f.

³³ Lise Lykke Olsen i Lauritsen, side 95ff.

³⁴ Benny Christensen i Lauritsen side 108.

³⁵ Jacobine Høyer i Lauritsen side 109.

Forsorgsgruppen på Herstedvester er af den opfattelse, at det generelt er meget svært for grønlanderne at vende tilbage til Grønland, fordi de skal leve med den stigmatisering, det indebærer i det grønlandske samfund at have været i Herstedvester³⁶.

5. Kritik af nedsendelsen

Anbringelsen af Grønlandske dømte i Anstalten ved Herstedvester er blevet kritiseret fra flere sider. I det følgende skal den kritik opridses, som er særlig relevant for vurderingen af situationen i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

5.1 Den Grønlandske Retsvæsenkommission

Den Grønlandske Retsvæsenkommission blev nedsat i 1994 af Justitsministeriet og det grønlandske hjemmestyre. Af kommissoriet fremgår det, at det var blandt kommissionens opgaver, at *"overveje og beskrive, hvorledes der kan etableres særlige afsoningsanstalter i Grønland, således at den hidtidige ordning, hvor grønlandske forvaringsdømte afsoner i Anstalten ved Herstedvester, kan bringes til ophør."*³⁷

Den samlede betænkning blev afgivet i august 2004, og her anbefales blandt andet, at en lukket forvaringsafdelingen oprettes i Nuuk.

Af betænkningen fremgår, at Det Danske Center for Menneskerettigheder³⁸ i et notat fra 1994 til kommissionen³⁹ anfører at *"det er hensigtsmæssigt at foretage en nærmere undersøgelse og vurdering af grønlandske fangers forhold i Herstedvester med henblik på at fastslå, om, om anbringelsen i Danmark på længere sigt må anses som værende omfattet af art. 3."* Centeret var desuden af den opfattelse, at anbringelse af en frihedsberøvet langt fra hjemegnen under særlige omstændigheder vil kunne udgøre en krænkelse af EMRK art. 8, men at det på grund af staternes vide skønsmargin, var vanskeligt at fastslå rækkevidden af praksis.⁴⁰

Kommissionen udtaler, at da en vurdering af situationen i forhold til art. 3 vil være knyttet til den konkrete sag, er det svært at udtale sig generelt om spørgsmålet, og det kan således ikke antages, at afsoning i Danmark *uden videre* vil være i strid med art. 3.

For så vidt angår art. 8 kan kommissionen ikke udelukke, at afsoning i Danmark i konkrete tilfælde vil kunne udgøre en krænkelse af art. 8, afhængig af afsoners familiemæssige og ægteskabelige forhold. Proportionalitetsvurderingen i art 8, stk. 2 vil i det enkelte tilfælde kunne tale for at indføre mere nuancerede kriterier for hvornår afsoning i Danmark vil kunne komme på tale.⁴¹

³⁶ Lauritsen side 97.

³⁷ Betænkning nr. 1442 Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning om det grønlandske retsvæsen, bind 1, afsnit 2.1, side 14.

³⁸ Nu Institut for Menneskerettigheder.

³⁹ Betænkning nr. 1442 Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning om det grønlandske retsvæsen, bilag 1, side 2136.

⁴⁰ Betænkning nr. 1442 Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning om det grønlandske retsvæsen, bind 3, afsnit XV, 2.8.1.4, side 856.

⁴¹ Betænkning nr. 1442 Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning om det grønlandske retsvæsen, bind 3, afsnit XV, 2.8.1.4, side 857.

5.2 Institutioner under Europarådet

Den Europæiske Torturkomité (CPT)⁴² har under to af sine besøg i Danmark været på besøg i Anstalten ved Herstedvesters grønlænderafdelingen.

Under besøget i 1990⁴³ bemærkede komitéen, at grønlænderne have svært ved at tilpasse sig til livet i fængslet, særligt på grund af de kulturelle forskelle. Man bemærkede sig, at der blev klaget over den manglende adgang til grønlandsk mad, ligesom de sproglige vanskeligheder både af ansatte og indsatte betragtedes som hæmmende for kommunikationen i hverdagen. Overfor komitéen gav grønlænderne udtryk for, at flere af dem led af hjemve i en grad der påvirkede deres psyke, hvilket blev bekræftet af anstaltens personale. Det påpegedes, at grønlændernes fik en ekstra straf på grund af den manglende familiekontakt, den manglende mulighed for at deltage i den rivende samfundsudvikling i Grønland samt de store vanskeligheder ved at forberede sig på social reintegration i det grønlandske samfund. CPT anbefalede, at de danske myndigheder undersøgte måder hvorpå grønlænderne kunne vedligeholde en tilstrækkelig forbindelse til Grønland. Ved besøget i 1996⁴⁴ bemærkede CPT med tilfredshed, at der var ansat grønlandsk personale i afdelingen, og at der var tilført midler til besøgsrejser til og fra Grønland.

Komitéen understregede dog, at den foregående nedsendelsespraksis har en række uønskede virkninger, som kunne undgås såfremt der blev mulighed for at disse personer kunne sidde i forvaring i Grønland. Det bemærkedes, at komitéen ønskede at blive opdateret vedrørende resultatet af Den Grønlandske Retsvæsenkommissions arbejde.

Den Europæiske Menneskerettighedskommissær⁴⁵ lagde under sit besøg i Danmark i 2004⁴⁶ ligeså vægt på de betragtelige negative konsekvenser nedsendelsen kan have for de grønlandsk dømte. Om end kommissæren bemærkede sig de tiltag som myndighederne gør for at mindske disse negative konsekvenser, bød han planerne om at opføre en lukket institution i Grønland velkommen, og opfordrede herunder til, at der tilføres tilstrækkelig ressourcer til at uddanne grønlandsk personale til en sådan institution. I sine afsluttende anbefalinger opfordrede han til at tilføre tilstrækkelig infrastruktur og ressourcer til Grønland, således at anbringelsen af dømte med tidsbestemt foranstaltning fremover kan ske der.

5.3 Amnesty International

Amnesty International udtalte i 2004⁴⁷, at man var af den overbevisning, at placeringen af grønlandsk dømte i Danmark udgør grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf. Dette begrundedes i at afstanden til det grønlandske samfund, herunder adgang til familie og venner, sproget og kulturen, kan medføre psykologiske forstyrrelser, ligesom som det kan forværre

⁴² Komitéen er nedsat i henhold til Europarådets konvention til forebyggelse af tortur umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (1987). Komitéen skal gennem besøg i medlemslandene forebygge, at der sker behandling i strid med EMRK art. 3.

⁴³ Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 2 to 8 December 1990, para. 88-90.

⁴⁴ Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 September to 9 October 1996, para. 131-132.

⁴⁵ Kommissæren er ansvarlig for at fremme bevidstheden om menneskerettigheder og at sikre efterlevelse af Europarådets konventioner, anbefalinger og resolutioner om menneskerettigheder. Embedet er oprettet i 1999.

⁴⁶ Report by Mr Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visit to Denmark 13th – 16th April 2004, para. 50-52, side 17-18 og side 22.

⁴⁷ Jf. "Amnesty International's human rights concerns in Denmark", 2004.

chancerne for at blive reintegreret i det grønlandske samfund. Amnesty International mente endvidere, at behandlingen udgør ulovlig forskelsbehandling på baggrund af etnisk oprindelse.

6. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 3

6.1 Bestemmelsens generelle anvendelsesområde

EMRK art. 3 har følgende ordlyd:

"Noone shall be subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment."

Forbudet mod tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf er et absolut forbud. Dette følger af konventionens art. 15 (2), ifølge hvilken art. 3 ikke kan fraviges under offentlige færetilstande.

EMRK indeholder ingen definition af begreberne nævnt i art. 3, og bestemmelsens indhold og rækkevidde må derfor findes i praksis fra Domstolen – og tidligere Kommissionen. Denne praksis kan alene vise, hvordan Domstolen og Kommissionen hidtil har forstået de rettigheder og friheder, der gives i konventionen. Også på dette område må man have i erindring, at konventionen er dynamisk, og skal fortolkes i lyset af *"present-day conditions"*. Dette illustreres i sagen *Selmouni mod Frankrig* (1999), hvor Domstolen henviser til, at handlinger som tidligere er blevet bedømt som "umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf" i stedet for "tortur" i fremtiden kan bedømmes anderledes. Dette begrundes med, at det er stadig mere nødvendigt at vise fasthed i vurderingen af krænkelse af grundlæggende rettigheder og friheder i et demokratisk samfund.⁴⁸

En af de første sager som blev behandlet af Strasbourg-organerne vedrørende art. 3 var *Grækenland-sagen*⁴⁹ om behandlingen af politiske fanger i græske fængsler. Den Europæiske menneskerettighedskommission (Kommissionen) fremlagde her den fortolkning af bestemmelsen, som har dannet grundlag for den senere anvendelse.

Fra denne sag stammer den af Domstolen ofte anvendte klassificering af behandling som enten "tortur", "umenneskelig" eller "nedværdigende" behandling eller straf.

Kommissionen, som tog udgangspunkt i umenneskelig behandling, udtalte således:

*"[T]he notion of inhuman treatment covers at least such treatment as deliberately causes severe suffering, mental or physical, which, in the particular situation is unjustifiable. The word torture is often used to describe inhuman treatment, which has a purpose, such as the obtaining of information or confession, or the infliction of punishment, and is generally an aggravated form of inhuman treatment. Treatment or punishment of an individual may be said to be degrading if it grossly humiliates him before others or drives him to act against his will or conscience."*⁵⁰

Der er således tale om en hierarkisk opbygning af former for mishandling, af hvilke tortur er den groveste. Domstolen udtalte i *Irland mod UK* (1978), at hensigten med bestemmelsens skelnen

⁴⁸ Jf. *Selmouni mod Frankrig* (1999), para. 101.

⁴⁹ *Grækenland-sagen*, Report of 18 November 1969, Yearbook 12, side 186.

⁵⁰ *Grækenland-sagen*, Report of 18 November 1969, Yearbook 12, side 377.

mellem dens tre elementer netop var *"to attach a special stigma to deliberate inhuman treatment causing very serious and cruel suffering."*⁵¹

Heraf følger, at også behandling som ikke er foretaget med henblik på bevidst at påføre lidelse er omfattet af art. 3's beskyttelse.

En behandling må nå et vist minimum af grovhed, før den falder ind under art. 3's beskyttelsesområde. Herunder må man vurdere alle sagens omstændigheder, behandlingens varighed og dens fysiske og psykiske følger. Følgende udtalelse fra *Irland mod UK* er flittigt citeret i efterfølgende afgørelser fra konventionsorganerne: *"Ill-treatment must attain a certain level of severity if it is to fall within the scope of Article 3. The assessment of this minimum is, in the nature of things, relative: it depends on all the circumstances of the case, such as the duration of the treatment, its physical and mental effects and, in some cases, the sex, age and state of health of the victim, etc."*⁵²

Kommissionens indfortolkning af spørgsmålet om retfærdiggørelse i *Grækenland-sagen*⁵³ blev ikke samlet op af Domstolen i senere praksis. Spørgsmålet om retfærdiggørelse kan dog spille en rolle ved vurderingen af, om behandlingen når det "level of severity", som kræves for at forholdet er omfattet af bestemmelsens beskyttelse. Således vil der altid blive foretaget en vurdering ud fra den konkrete person og kontekst.

I sagen *Klaas mod Tyskland* (1993) fandt Domstolen, at to politibetjentes forsøg på at tilbageholde en kvinde, som gjorde voldsomt modstand mod anholdelse, og herved pådrog sig skader, ikke faldt ind under art. 3, da betjentene ikke havde brugt mere magt, end hvad der var påkrævet i den konkrete situation.

I sagen *Klaas mod Tyskland* (1993) fandt Domstolen, at to politibetjentes forsøg på at tilbageholde en kvinde, som gjorde voldsomt modstand mod anholdelse, og herved pådrog sig skader, ikke faldt ind under art. 3, da betjentene ikke havde brugt mere magt, end hvad der var påkrævet i den konkrete situation.

Dette er formuleret således i en senere dom: *"any recourse to physical force which has not been made strictly necessary by his own conduct diminishes human dignity and is in principle an infringement of the right set forth in Article 3 (art. 3) of the Convention."*⁵⁴

Tortur er blevet fundet af Domstolen i flere tilfælde, første gang i *Aksoy mod Tyrkiet* (1996). Her blev Aksoy blandt andet udsat for "palestinian hanging" (ophængning i armene efter at disse er blevet bundet bag ryggen), hvilket førte til midlertidig lammelse af armene. Da mishandlingen var bevidst påført og syntes at have til formål at opnå informationer samt påførte alvorlig smerte fandt Domstolen, at der var tale om tortur. *"The Court considers that this treatment was of such a serious and cruel nature that it can only be described as torture."*^{55 56}

I *Elci m.fl. mod Tyrkiet* (2003) fandt Domstolen, at fire af klagerne havde været udsat for *"physical and mental violence at the hands of the gendarmerie"*, idet de blev blandt andet spulet med koldt vand, truet på livet og fik slag på kroppen (*"beatings"*). Denne behandling påførte dem *"severe*

⁵¹ Jf. *Irland mod UK* (1978), para. 167.

⁵² Jf. *Irland mod UK* (1978), para. 165.

⁵³ Se ovenfor: *"deliberately causes severe suffering, mental or physical, which, in the particular situation is unjustifiable"*

⁵⁴ Jf. *Ribitsch mod Østrig* (1995), para. 38. Se også *Tekin mod Tyrkiet* (1998), para. 53 og *Balogh mod Ungarn* (2004), para. 43.

⁵⁵ *Aksoy mod Tyrkiet* (1996), para. 64.

⁵⁶ Se også *Abdülsamat Yaman mod Tyrkiet* (2004) hvor klager blev udsat for en lignende behandling i myndighedernes varetægt. Domstolen fandt, at mishandlingen udgjorde meget alvorlig og grusom lidelse, som kun kunne karakteriseres som tortur.

pain and suffering" og var "*particularly serious and cruel*", hvorfor Domstolen fandt, at der var tale om tortur.^{57 58}

Det er således påvist, at Domstolen har fundet, at der er tale om tortur, når en mishandling er bevidst påført og som forårsager særlig alvorlig og grusom smerte og lidelse.

Idet Domstolen i ovennævnte *Elci mod Tyrkiet* finder, at der er tale om tortur på grund af den fysiske og psykiske vold, forholder det sig formentlig sådan, at der ikke kan være tale om tortur *alene* på grund af psykisk vold, men at den psykiske lidelse medtages i den samlede vurdering af den påførte lidelse.

Ifølge *Kudla mod Polen* (2000) er **umenneskelig** behandling eller straf fundet i sager, hvor lidelse eller smerte er påført med overlæg, er blevet påført i flere timer i træk og har medført enten fysisk skade eller stærk psykisk lidelse.⁵⁹ Som det ses nedenfor, er umenneskelig behandling dog også fundet, hvor behandlingen ikke pålagt for bevidst at påføre lidelse.

I sagen *Irland mod UK* (1978) klagedes bl.a. over de forhørsteknikker, der benyttedes i nordirlandske fængsler. De afhørte måtte stå på tæer i lange perioder, fik sorte poser over hovedet, blev udsat for konstant støj, blev forhindret i at sove og fik for lidt mad og drikke. Forhørsteknikkerne var organiserede. EMD fandt – modsat EMK – at der ikke var tale om tortur, da behandlingen ikke medførte lidelse af den intensitet og grusomhed som forstås ved ordet tortur.⁶⁰ Domstolen fandt at der var tale om umenneskelig behandling.

I tilfælde hvor den påførte smerte og lidelse har været meget voldsom, har Domstolen fundet, at der var tale om umenneskelig behandling, da behandlingen er blevet påført under særlige omstændigheder. Se i den forbindelse *Krastanov mod Bulgarien* (2004), hvor Domstolen lagde vægt på, at der var tale om alvorlig fysisk smerte, som havde langvarige konsekvenser for klageren, og at volden blev udøvet af politibetjente under udførelsen af deres arbejde. Da voldens formål imidlertid ikke var at opnå informationer fra den pågældende, og skaderne blev påført over et kort tidsrum i en situation med forhøjet spænding ("*heightened tension*"), kom Domstolen til følgende resultat: "*In these circumstances, the Court concludes that the ill-treatment complained of was sufficiently serious to be considered as inhuman, but that it cannot be qualified as torture.*"⁶¹

Domstolen har endvidere fundet, at der var tale om umenneskelig behandling i tilfælde, hvor behandlingen ikke havde til bevidst hensigt at påføre lidelse. I sagen *Van der Ven mod Holland* (2003) medførte placeringen under et meget strengt fængselsregime depressive symptomer hos klager. Klager blev gennem 3½ år udsat for ugentlige "strip searches" og analundersøgelser og meget begrænset adgang til fællesskab med andre indsatte og med personalet. De indsatte måtte tale med besøgende gennem en glasplade, men kunne få et månedligt overvåget besøg med yderst sparsom adgang til fysisk kontakt. Den Europæiske Torturkomité (CPT) havde efter sit besøg i fængslet fundet, at det strenge regime kunne udgøre umenneskelig eller nedværdigende behandling. Domstolen udtalte, at for at behandling og straf kan karakteriseres som umenneskelig eller

⁵⁷ Jf. *Elci m.fl. mod Tyrkiet* 82003), para. 646-649.

⁵⁸ Dommens resultat begrundedes endvidere med, at de tyrkiske myndigheder havde undladt at leve op til deres forpligtelse til effektivt at efterforske en troværdig påstand om, at klagerne havde været udsat for behandling, som udgjorde en krænkelse af art. 3 jf. dommens para. 648 under henvisning til sagen *Assenov mod Bulgarien* (1998), para. 102. Her påpeger Domstolen, at en sådan forpligtelse følger af EMRK art. 1.

⁵⁹ Jf. *Kudla mod Polen* (2000), para. 92.

⁶⁰ Jf. *Irland mod UK* (1978), para. 167

⁶¹ Jf. *Van der Ven mod Holland* (2003), para. 53.

nedværdigende må den påførte lidelse eller ydmygelse gå ud over det uundgåelige element af lidelse eller ydmygelse, som er del af en lovlig straf eller behandling.⁶² Under henvisning til at de ofte forekommende "strip searches" udgjorde manglende respekt for klagers menneskelige værdighed, samt under henvisning til det generelt strenge regime fandt Domstolen, at der var tale om umenneskelig eller nedværdigende behandling.^{63 64}

I en sag vedrørende udvisning af en udlænding som reelt lå på sit dødsleje, hvor man ved udvisning ville risikere, at den pågældende skulle dø under "*most distressing circumstances*", fandt Domstolen, at udvisningen ville være en krænkelse af art. 3, da den situation den pågældende ville havne i hjemlandet, ville udgøre umenneskelig behandling på grund af den manglende respekt for hans menneskelige værdighed.^{65 66}

Umenneskelig behandling er således fundet af Domstolen i situationer, hvor behandlingen har lignet den, der udgør totur, men hvor lidelsens styrke ikke har været den samme, hvor alvorlig lidelse er påført over et meget kort tidsrum uden at have til hensigt at fremtvinge informationer og hvor behandlingen (over en længere periode) strider mod respekten for den menneskelige værdighed.

Om nedværdigende behandling eller straf udtalte Kommissionen i *Grækenland-sagen*, at der er tale om en sådan, såfremt behandlingen eller straffen groft ydmyger den pågældende overfor andre personer ("*before others*") eller tvinger den pågældende til at handle mod sin vilje eller samvittighed.

At ydmygelsen skulle ske overfor andre, tog Domstolen dog afstand fra i *Tyrer mod UK* (1978), idet den fastslog at "*it may well suffice that the victim is humiliated in his own eyes, even if not in the eyes of others*".⁶⁷

Domstolen har fundet behandling nedværdigende i tilfælde, hvor denne var egnet til at vække følelser som frygt, voldsomt ubehag og mindreværd, som oplevedes ydmygende eller nedgørende af de pågældende.⁶⁸ Det indgår i den forbindelse i vurderingen, om behandlingen eller straffen havde til formål at ydmyge eller nedgøre den pågældende.⁶⁹ Var et sådan formål ikke til stede, udelukker det dog ikke, at der kan være tale om en krænkelse af art. 3.⁷⁰

Behandlingen eller straffen skal påvirke den pågældendes personlighed eller psykiske tilstand ("*mental state*").

⁶² Jf. *Van der Ven mod Holland* (2003), para. 48, under henvisning til *V. mod UK* (1998). Se også *Tyrer mod UK* (1978), para. 30.

⁶³ Jf. *Van der Ven mod Holland* (2003), para. 63.

⁶⁴ Se endvidere *Hénaf mod Frankrig* (2004) hvor Domstolen fandt, at det var umenneskelig behandling, at en 70-årig indsat som var indlagt på hospital mhp. en operation blev lænket til sengen på trods af, at der stod to vagter ved døren, da Domstolen ikke fandt lænkningen nødvendig af sikkerhedshensyn.

⁶⁵ Jf. *D. mod UK* (1997), para. 53.

⁶⁶ Se også *Bensaid mod UK* (2001), hvor Domstolen fandt at udvisningen af en alvorligt psykisk syg udlænding ikke var en krænkelse af art. 3, da sagen ikke indeholdt sådanne "ganske særlige omstændigheder" (para. 40), som gjorde sig gældende i *D. mod UK*.

⁶⁷ Jf. *Tyrer mod UK* (1978), para. 32.

⁶⁸ Jf. *Kudla mod Polen* (2000), para. 92.

⁶⁹ Jf. *Albert og Le Compte mod Belgien* (1983), para. 22

⁷⁰ Jf. *V. mod UK* (1999), para. 71. Se også *Mayzit mod Rusland* (2005) hvor Domstolen fandt, at de meget dårlige forhold klager havde været varetægtsfængslet under – overfyldte celler og meget ringe sanitære forhold – sammenholdt med længden af hans ophold i fængslet (9 måneder), krænkede hans menneskelige værdighed, og udgjorde nedværdigende behandling i strid med art. 3 (para. 42), uanset at hensigten med fængslingen ikke var at ydmyge og nedgøre.

I ovennævnte *Tyrer mod UK*, hvor en stor dreng ved en domstol var blevet idømt korporlig afstraffelse, lagde Domstolen blandt andet vægt på de omstændigheder, at drengen måtte afvente straffens eksekvering i adskillige uger, at den blev eksekveret af fremmede (men dog ikke i offentlighed) samt at slagene faldt på hans bare bagdel. Disse omstændigheder forværrede den oplevede ydmygelse ved straffen, og det kunne endvidere ikke udelukkes, at straffen havde psykologiske konsekvenser for drengen. Det fandtes derfor, at der var tale om nedværdigende straf i strid med art. 3.⁷¹

I sagen *Raninen mod Finland* (1997) fandt Domstolen det ikke sandsynligt, at militærpolitiets behandling af klageren - om end uberettiget - havde haft konsekvenser for den pågældendes psykiske helbredstilstand, og fandt derfor ingen krænkelse af art. 3.⁷²

6.2 Art. 3 praksis som er særlig relevant for vurdering af grønlændernes situation

Lidelse og ydmygelse påført under frihedsberøvelse må, for at falde ind under art. 3's område, gå ud over det element af lidelse og ydmygelse, der ofte opleves som en konsekvens af en given form for lovlig behandling eller straf.⁷³

*"...the State must ensure that a person is detained in conditions which are compatible with respect for his human dignity, that the manner and method of the execution of the measure do not subject him to distress or hardship of an intensity exceeding the unavoidable level of suffering inherent in detention and that, given the practical demands of imprisonment, his health and well-being are adequately secured..."*⁷⁴

Ved bedømmelsen af om forholdene under frihedsberøvelse udgør behandling i strid med art. 3, skal der lægges vægt på den måde, forholdene samlet set påvirker den frihedsberøvede.⁷⁵

Domstolen har i flere sager underkendt behandling under frihedsberøvelse som stridende mod artikel 3, med henvisning til at behandlingen ikke udviste den krævede respekt for den menneskelige værdighed. Dette skete blandt andet i førnævnte *Van der Ven mod Holland* (2003), under henvisning til "strip searches" og et generelt strengt regime (herunder med hensyn til besøg) over en længere periode, i *Kalashnikov mod Rusland* (2002)⁷⁶, under henvisning til overfyldte celler med kritiske sundhedsmæssige forhold og i *Kuznetsov mod Ukraine* (2003)⁷⁷, under henvisning til meget strenge fængselsforhold, herunder klagerens manglende adgang til "fri" kontakt med sin moder⁷⁸.

I de nævnte sager har Domstolen anerkendt, at hensigten med behandlingen ikke har været at ydmyge eller nedgøre de frihedsberøvede.

6.2.1 Beskyttelse af helbred og psykisk velbefindende

Myndighederne er forpligtet til at beskytte frihedsberøvedes personers helbred og velbefindende.

⁷¹ Jf. *Tyrer mod UK* (1978), para. 33-35.

⁷² Jf. *Raninen mod Finland* (1997), para. 57-58.

⁷³ Jf. *Tyrer mod UK* (1978), para. 30.

⁷⁴ Jf. *Kudla mod Polen* (2000), para. 94.

⁷⁵ Jf. *Dougoz mod Grækenland* (2001), para. 46.

⁷⁶ Jf. *Kalashnikov mod Rusland* (2002), para. 101.

⁷⁷ Jf. *Kuznetsov mod Ukraine* (2003), para. 126.

⁷⁸ Jf. *Kuznetsov mod Ukraine* (2003), para. 121. Under moderens bevilgede besøg på 20-30 minutter, var den overvågende fængselsfunktionær berettiget til at afbryde besøget, såfremt noget "usandt" blev sagt.

For så vidt angår psykisk syge, som er frihedsberøvet, har Domstolen påpeget, at der ved vurderingen af om en given behandling eller straf udgør en krænkelse af art. 3, skal tages hensyn til, at sådanne personer ikke altid er i stand til klart at redegøre for, på hvilken måde forholdene under frihedsberøvelsen har påvirket deres psykiske helbred.⁷⁹

I *Keenan mod UK* (2001) var Kommissionen af den opfattelse, at det ikke var muligt at afgøre i hvilket omfang den forværring af helbredet som skete hos klagerens søn, skyldtes forholdene under hans afsoning. Domstolen var imidlertid af den holdning, at dette bevisspørgsmål ikke er afgørende for at tage stilling til om myndighederne havde levet op til deres forpligtelse til ikke at udsætte klagerens søn for behandling eller straf i strid med art. 3. Ved vurderingen af om myndighedernes behandling af en psykisk syg strafafsoner er i overensstemmelse med art. 3's krav om beskyttelse af den menneskelige værdighed, kan det ikke kræves, at den psykisk syge er i stand til at pege på specifikke negative virkninger på helbredet. I den nævnte sag fandt Domstolen, at manglen på effektiv overvågning af klagerens søns tilstand og den mangelfulde psykiatriske behandling af den pågældende, som man vidste var psykisk syg og i risiko for at begå selvmord, udgjorde umenneskelig og nedværdigende behandling i strid med art. 3.⁸⁰

6.2.3 Beskyttelse af kontakten til omverdenen

Ifølge Den Europæiske Torturkomité⁸¹ (CPT) er det af stor vigtighed, at en indsat kan opretholde kontakten til sin familie. Myndighederne må sørge for, at den indsatte får muligheden for at opretholde forholdet til sin familie og til sine nære venner⁸², med henblik på vedligeholdelse af familiemæssige og følelsesmæssige forbindelser, herunder også seksuelle forbindelser.⁸³ ”*The continuation of such relationships is of crucial importance for the social rehabilitation of a prisoner*”.⁸⁴

Hovedreglen er, at myndighederne skal forsøge at fremme den frihedsberøvedes kontakt med verden udenfor institutionen, og begrænsninger herfra bør kun ske af hensyn til væsentlige sikkerhedshensyn eller af ressourcemæssige hensyn.⁸⁵ Ressourcemæssige betragtninger kan dog i princippet ikke retfærdiggøre en behandling som strider mod art. 3.⁸⁶

For så vidt angår indsatte hvis familie bor langt væk – og hvor besøg derfor er nærmest umulige – bør der udvises fleksibilitet med hensyn til regler for besøg og telefonadgang. Således bør disse

⁷⁹ Jf. *Keenan mod UK* (2001), para. 111.

⁸⁰ Jf. *Keenan mod UK* (2001), para. 112-116.

⁸¹ Komitéen er nedsat i henhold til Europarådets konvention til forebyggelse af tortur umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (1987). Komitéen skal gennem besøg i medlemslandene forebygge, at der sker behandling i strid med EMRK art. 3. Udtalelser fra komitéens rapporter inddrages ofte af Domstolen i sager om art. 3.

⁸² Report to the Bulgarian Government on the visit to Bulgaria carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 26 March to 7 April 1995, para. 156.

⁸³ Report to the Norwegian Government on the visit to Norway carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 27 June to 6 July 1993, para. 109.

⁸⁴ Report to the Bulgarian Government on the visit to Bulgaria carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 26 March to 7 April 1995, para. 156.

⁸⁵ 2nd General Report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1991, para. 51.

⁸⁶ Jf. *Nazarenko mod Ukraine* (2003), para. 144: “*However, the Court observes that lack of resources cannot in principle justify prison conditions which are so poor as to reach the threshold of treatment contrary to Article 3 of the Convention.*”

indsatte have mulighed for at opspare besøgstid og/eller bør tilbydes udvidet mulighed for telefonisk kontakt.⁸⁷

I sagen *EMK X. mod UK* (1974)⁸⁸ var en mand på grund af farlighed blevet overflyttet fra Bahamas til afsoning i Storbritannien. Under opholdet i Storbritannien blev manden erklæret sindssyg og overflyttet til et sikret psykiatrisk hospital. Hans påstand var, at placeringen ca. 4800 km. fra sin ægtefælle og sine fire børn udgjorde en krænkelse af EMRK art. 3 og 8. Den britiske regering gjorde gældende, at Bahamas ikke havde de nødvendige institutioner. Kommissionen lagde vægt på, at klageren var en drabsmand, og nu led af en alvorlig psykisk sygdom, hvorfor det på trods af afstanden til hans familie vurderedes at være mindre umenneskeligt at lade ham blive i en egnet institution i Storbritannien, end at overføre ham til forvaring under utilstrækkelige forhold ("*unsuitable conditions*") i Bahamas.

I sagen *Wakefield mod UK* (1990)⁸⁹ påstod klager, at fængselsmyndighedernes nægtelse af at overflytte ham til normal afsoning i en anden landsdel med henblik på, at han kunne modtage besøg fra sin forlovede, udgjorde umenneskelig og nedværdigende behandling i art. 3's forstand. Klagers anbringende var, at afslaget kunne ødelægge hans (familie)relation. Kommissionen fandt, at myndighedernes afgørelse ikke nåede "grovhedsniveauet" for "*the severe ill-treatment proscribed by Article 3 of the Convention*". Kommissionen fandt imidlertid heller ikke, at klagerens forhold til sin forlovede og dennes børn udgjorde et familieforhold i art. 8's forstand, da der udover brevudveksling kun havde været ét personligt møde mellem de to.⁹⁰ Det fremgår imidlertid ikke klart af Kommissionens afgørelse, om myndighedernes behandling ikke fandtes at nå det nødvendige minimum af grovhed, *fordi* man ikke fandt, at der var tale om en familierelation, eller om man under alle omstændigheder ville have fundet, at behandlingen ikke var tilstrækkelig indgribende.

I sagen *Öcalan mod Tyrkiet* (2003) blev klageren af myndighederne placeret som den eneste indsatte i fængsel på en ø langt fra det tyrkiske fastland. Han havde tilladelse til at modtage besøg fra sin familie, men det var svært at komme til øen. Han måtte ikke ringe til hverken familie eller forsvarere. CPT anbefalede efter et besøg hos klageren blandt andet, at han blev givet tilladelse til at have telefonsamtaler med sin familie. Domstolen fandt imidlertid, at forbudet mod telefonsamtaler var nødvendigt for at forhindre at klageren genoptog kontakt med den Kurdiske Løsrivelsesbevægelse (PKK), for hvilken han var leder. Følgelig nåede Domstolen den konklusion, at der ikke var sket en krænkelse af art. 3, for så vidt angår forholdene, hvorunder klageren var fængslet.⁹¹

CPT er af den opfattelse, at en halv times besøg om måneden ikke er tilstrækkeligt til at opretholde en god forbindelse til familie og venner.⁹²

Således har CPT også i forhold til grønlænderne i Herstedvester anbefalet, at de danske myndigheder undersøger mulighederne for, hvordan man i højere grad sørger for, at grønlænderne

⁸⁷ 2nd General Report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1991, para. 51.

⁸⁸ *EMK X. mod UK* (1974), Application No. 5712/72.

⁸⁹ *EMK Wakefield mod UK* (1990).

⁹⁰ Kommissionen fandt imidlertid, at forholdet faldt ind under art. 8's beskyttelse af privatlivet.

⁹¹ Jf. *Öcalan mod Tyrkiet* (2003), para. 234-236.

⁹² Report to the Bulgarian Government on the visit to Bulgaria carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 26 March to 7 April 1995, para. 157.

bibeholder den nødvendige forbindelse til det grønlandske samfund.⁹³ Efter et besøg i 1996 udtrykte CPT at den nuværende ordning (nedsendelse til Danmark) havde en række uønskede virkninger, som kunne undgås, hvis man lod grønlænderne afsone i en institution i Grønland.⁹⁴

7. Analyse art. 3

Tortur er fundet i tilfælde, hvor en mishandling er bevidst påført og som forårsager særlig alvorlig og grusom smerte og lidelse. Det er åbenbart, at en sådan behandling ikke finder sted i dette tilfælde. Findes art. 3 krænket, vil det derfor være på grund af umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

7.1 Når behandlingen et minimumsniveau for grovhed?

Det er ikke muligt at *afgøre*, om selve ordningen med nedsendelse af grønlændere til afsoning i Herstedvester generelt set udgør en krænkelse af art. 3. I sagens natur må det kræves, at en sådan vurdering foretages under inddragelse af alle de relevante omstændigheder, der gør sig gældende i *den enkelte sag*.

Med dette in mente skal det søges afklaret, om behandlingen af grønlænderne *kan være egnet* til at nå det minimum af grovhed, der er nødvendigt for at en behandling eller straf falder ind under bestemmelsens beskyttelsesområde. Og i givet fald må der redegøres for, under hvilke særlige omstændigheder en sådan krænkelse ville kunne konstateres.

Det påhviler staterne at sørge for, at frihedsberøvede tilbageholdes under forhold, som er i overensstemmelse med respekten for den frihedsberøvedes menneskelige værdighed. Heraf følger, at den lidelse der påføres en frihedsberøvet, ikke må gå ud over det element af lidelse og ydmygelse som ofte er en naturlig og uundgåelig del af en lovlig straf eller behandling. Indenfor rammerne af en frihedsberøvelse påhviler det således myndighederne at sikre den frihedsberøvedes helbred og velbefindende.⁹⁵

Der er ingen tvivl om, at hensigten med nedsendelsen af grønlandsk dømte til Anstalten ved Herstedvester naturligvis ikke er at ydmyge eller nedgøre disse mennesker. Den forsatte nedsendelse af grønlandsk dømte sker formentlig alene i mangel af en bedre løsning. At det er vel kendt af myndighederne i såvel Grønland som Danmark, at nedsendelsen til og opholdet i Danmark kan have negative konsekvenser for de berørte grønlændere, kan der imidlertid heller ikke herske megen tvivl om. Ej heller kan der herske tvivl om, at den skadevirkning nedsendelse til og ophold i Herstedvester *kan* have på en grønlandsk dømts psykiske velbefindende, går ud over de konsekvenser, et fængselsophold normalt vil have for indsatte.

Ved vurderingen af en sags grovhed skal tages hensyn til alle sagens omstændigheder, herunder behandlingens varighed, dens fysiske og psykiske følgevirkninger og, i nogle tilfælde, offerets køn, alder og helbredstilstand.⁹⁶

⁹³ Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 2 to 8 December 1990, para. 90.

⁹⁴ Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 September to 9 October 1996, para 132.

⁹⁵ Jf. *Kudla mod Polen* (2000), para. 94.

⁹⁶ Jf. *Irland mod UK* (1978), para. 165.

Som før nævnt skal der ved vurderingen af, om forholdene under frihedsberøvelsen udgør en krænkelse af art. 3, lægges vægt på den måde forholdene samlet set påvirker den frihedsberøvede.

Af afsnit 4.8 fremgår det, at behandlingspersonalet på Anstalten ved Herstedvester er af den opfattelse, at en dom til nedsendelse til Herstedvester er egnet til at skabe en følelse hos den dømte af at blive degraderet som menneske, og at dommen i nogle tilfælde har fremkaldt denne følelse. Da anbringelse af grønlandsk dømte i Herstedvester som oftest sker med en tidsubestemt dom, kan en sådan anbringelse risikere at blive meget langvarig. De sproglige barrierer og kulturelle forskelle kan medføre, at en indsat med dårlige danskundskaber kan have en dagligdag fyldt med misforståelser og deraf følgende frustrationer, ligesom dette væsentligt kan mindske udbyttet af den tilbudte behandling. Som CPT har understreget, er det af stor vigtighed, at familie- og venskabsforhold vedligeholdes under straffonering, da disse har betydning for en succesfuld reintegration i samfundet. Muligheden herfor fratages i betragteligt omfang de grønlandere, som placeres i Danmark. Endelig skal det nævnes, at disse forhold påføres mennesker som, i hvert fald for nogles vedkommende, ikke hører til de mest psykisk velfungerende.⁹⁷ Disse kan derfor være mere udsatte end flertallet for at opleve behandlingen som en forringelse af deres psykiske velbefindende.

Imidlertid er der tale om personer, som har begået meget alvorlig personfarlig kriminalitet. Det er ikke hensigten at pålægge nedsendelsen som en ekstra straf. Den er en konsekvens af, at man i Grønland ikke har de nødvendige ressourcer til at håndtere straffonere med psykiske abnormiteter, samt at man i de åbne anstalter ikke er i stand til at beskytte samfundet mod kriminelle, som vurderes at være farlige. På nuværende tidspunkt findes der simpelthen ingen alternativer.

Det skal endvidere påpeges, at de negative konsekvenser af nedsendelse til Danmark meget bevidst søges afhjulpet eller mildnet ved forskellige tiltag fra myndighedernes side, herunder f.eks. undervisning i dansk, muligheden for at få grønlandsk mad, adgangen til ti minutters gratis ugentligt opkald til familie, besøgsrejserne til og fra Grønland og tildelingen af bistandsværger. At man på trods af mangeårig debat og kritik endnu ikke har etableret en anstalt i Grønland, som kan huse og håndtere det nuværende "Herstedvester-klientel", skyldes formentlig alene økonomi. Det skal dog holdes for øje, at ressourcemæssige betragtninger i princippet ikke kan retfærdiggøre behandling, som strider mod art. 3.

Med baggrund i ovenstående vurderes det, at den behandling, de forvaringsdømte grønlandere udsættes for, kan være egnet til at opfylde grovhedskriteriet.

7.3 Under hvilke omstændigheder kunne grovhedskriteriet være opfyldt?

I det følgende vil derfor søges redegjort for, hvilke omstændigheder der i en konkret sag skulle være til stede, før man muligvis ville finde, at behandling nåede et sådant niveau af grovhed, at der var sket en krænkelse af art. 3.

Der skulle være tale om, at forholdene samlet set påvirkede en grønlander på en sådan måde, at behandlingen udgjorde manglende respekt for hans menneskelige værdighed. Dermed skulle alle de forværende omstændigheder, der opremses i det følgende, gøre sig gældende for den pågældende.

⁹⁷ Således modtager en del af grønlanderafdelingens beboere behandling med psykofarmaka, ligesom nogle af de indsatte har modtaget dommen til anbringelse i Danmark på grund af psykisk abnormitet.

Der skulle således være tale om en person, som inden dommen var fast forankret i det grønlandske samfund, og ingen forbindelse havde til Danmark og til det danske samfund og som talte intet eller kun meget lidt dansk, og således oplevede de problemer, som sproglige barrierer kan medføre i dagligdagen og i eventuelle behandlingssituationer.

Der skulle være tale om en person, der havde nær familie i Grønland, og ingen nær familie i Danmark. At muligheden for at opretholde personlige relationer under afsoning er af afgørende betydning ses ovenfor i afsnit 6.2.3.⁹⁸ Det kunne være tilfældet, såfremt der var tale om en person som havde ægtefælle/samlever og små børn.

Endvidere skulle der være tale om en person, som havde psykiske problemer, og derfor havde behov for at modtage behandling fra anstaltens psykologer og psykiatere. Disse psykiske problemer ville også medføre, at de samlede konsekvenser af nedsendelsen til og opholdet i Danmark, herunder den omstændighed at foranstaltningen er tidsbestemt, var særligt egnede til at påvirke den pågældende persons psykiske velbefindende i negativ retning.

Det skal endvidere nævnes, at det af afsnit 4.2 fremgår, at Herstedvester tidligere har huset grønlændere på 15 og 17 år. Unge på den alder vil som oftest leve som del af en familie, som de ved en dom til anbringelse i Herstedvester vil miste en del af kontakten til. Endvidere forekommer det meget indgribende, at idømme så unge mennesker tidsbestemte foranstaltninger, da de med deres ringere modenhed sandsynligvis vil være dårligere rustet til at håndtere en sådan dom end voksne mennesker. I den forbindelse skal det også tages i betragtning, at de unge placeredes sammen med de voksne kriminelle.⁹⁹

Gjorde alle ovenstående omstændigheder og forhold sig gældende for en voksen person *eller* var der tale om en ung på 15-17 år, som hidtil havde levet sammen med sin familie, kan det ikke udelukkes, at den påførte lidelse muligvis nå et sådant niveau ("*level of severity*"), at man behandlingen faldt ind under art. 3's beskyttelsesområde.

7.4 Sammenfatning

Den lidelse, der kan være konsekvensen af en dom til anbringelse i Anstalten ved Herstedvester, er uden tvivl ikke bevidst påført for at nedgøre eller ydmyge de dømte. Behandlingen er imidlertid egnet til at udsætte de dømte grønlændere for et væsentligt hårdere fængselsliv med flere potentielt negative konsekvenser for det psykiske velbefindende, end hvad der må antages at gøre sig gældende for de fleste andre indsatte. Behandlingen vurderes at kunne være egnet til at opfylde grovhedskriteriet.

De negative konsekvenser, som kan være følgen af nedsendelse til Danmark, gør sig ikke gældende i samme grad for alle grønlænderne. Det vurderes dog, at grovhedsniveauet muligvis ville være nået i de to følgende eksempler:

Såfremt der var tale om en grønlænder *med* stor tilknytning til det grønlandske samfund, *uden* forbindelse til Danmark, *med* ingen eller meget ringe dansk kundskaber, *med* stærke familieband i

⁹⁸ Herunder henvises også til det nævnte omkring sagen *Öcalan mod Tyrkiet* (2003), hvor Domstolen fandt, at et forbud mod klagers telefoniske kontakt med sin familie var nødvendigt, da *ganske særlige omstændigheder* gjorde sig gældende i denne sag.

⁹⁹ Selvom det falder uden for denne fremstillings rammer, skal det bemærkes, at dette vil kunne være i strid med FN's konvention om Barnets Rettigheder (1989), art. 37.

Grønland, f.eks. ægtefælle/samlever og små børn og uden nær familie i Danmark, *med* psykiske problemer og *med* deraf følgende behov for behandling i anstalten, hvilket sidstnævnte yderligere kan forstærke de negative konsekvenser af alle de ovenstående forhold.

Eller såfremt der er tale om en meget ung grønlænder (under 18 år), *som* i Grønland har levet sammen med sin familie og *som* i kraft af en ringe modenhed er dårligt udrustet til at håndtere de psykologiske konsekvenser af nedsendelsen.

8. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 8

8.1 Bestemmelsens generelle anvendelsesområde

Art. 8 har følgende ordlyd:

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interest of the national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of the health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

8.1.1 Art. 8, stk. 1

Bestemmelsen omfatter fire områder; privatlivet, familielivet, hjemmet og korrespondance, og har et meget bredt og varieret anvendelsesområde. Dog kan man som overbegreb bruge beskyttelsen af den private sfære.

En foranstaltning som påberåbes som stridende mod art. 8, skal direkte berøre individet på en måde, som ikke kun er overfladisk. Der er således tale om et lavere minimumsniveau for grovhed, end det er tilfældet i forbindelse med konventionens art. 3.

En afgrænsning af hvilket af elementerne i art. 8 en klage angår, er ikke strengt nødvendig, da en klage over et ulovligt indgreb kan angå bestemmelsen i sin helhed.¹⁰⁰

Imidlertid vil der i det følgende ske en kort opridsning af de former for foranstaltninger, som kan falde ind under de fire områder i bestemmelsen.

8.1.2 Privatlivet

Privatliv er i konventionssammenhæng et bredt begreb, som ikke kan defineres udtømmende.¹⁰¹

Begrebets rækkevidde begrænses dog af, at det må kræves at den mere intime sfære af privatlivet berøres.¹⁰² Vurdering af indgreb i privatlivet ses ofte i sammenhæng med bestemmelsens øvrige elementer.

¹⁰⁰ Jf. Van Dijk og Van Hof, side 489.

¹⁰¹ Jf. f.eks. *Bensaid mod UK* (2001), para. 47.

¹⁰² Jf. Rytter, side 137.

Privatlivet omfatter den personlige identitet, den fysiske, psykiske og moralske integritet, selvbestemmelsesretten, bevægelsesfriheden, en persons navn, billede, ære og personlige oplysninger og genstande.¹⁰³ Overvågning og aflytning kan endvidere være et indgreb i retten til privatliv.

Herudover må også retten til at skabe relationer til andre mennesker være beskyttet af bestemmelsen.¹⁰⁴ Relationer til familiemedlemmer, som ikke vurderes at have en sådan karakter, at de udgør familieliv (f.eks. relationen til fjernere slægtninge) kan i stedet være omfattet af privatlivet. Som en fundamental del af det personlige intime liv er også seksuallivet beskyttet.¹⁰⁵ Kønidentiteten falder ind under privatlivet, og staterne er således forpligtet til at anerkende transseksuelles nye køn.¹⁰⁶ En persons sociale integration kan have betydning for identitetsdannelsen på en sådan måde, at fjernelse fra det sædvanlige sociale miljø kan være et indgreb i privatlivet.¹⁰⁷ Dette kan for eksempel være et aspekt, der indgår i vurdering af udvisningssager.

8.1.3 Familielivet

Retten til respekt for familielivet beskytter familiens integritet, og sikrer således retten til ikke at blive fjernet fra sin familie. Kerneområdet er den traditionelle kernefamilie. Ægteskab er ikke en forudsætning for beskyttelse,¹⁰⁸ og også barnløse par kan betragtes som en familie.¹⁰⁹ Homoseksuelle samlevende betragtes imidlertid ikke som havende et familieliv i art. 8's forstand.¹¹⁰

En far eller mor behøver ikke at leve sammen med sit barn, for at der består et familieliv, som kan beskyttes,¹¹¹ ligesom familielivet mellem barn og forældre ikke anses for ophævet såfremt et barn bliver tvangsfjernet af myndighederne jf. blandt andre *Olsson mod Sverige* (1988). Af samme afgørelse fremgår det, at mindreårige søskende har ret til respekt for opretholdelsen af deres indbyrdes forhold. Konventionsorganerne har lagt vægt på sagernes faktiske forhold, og således kan også fjernere familiemedlemmer være en del af familielivet i art. 8's forstand. Dette gjorde sig f.eks. gældende i *Bronda mod Italien* (1998) hvor det anerkendtes, at et barns bedsteforældre var en del af barnets familie i art. 8's forstand.

Af retten følger også, at staten har pligt til at sikre adgangen til retligt anerkendelse af forældreskab.¹¹²

Retten til familieliv spiller – i forening med retten til privatlivet – en væsentlig rolle i sager om udvisning af udlændinge. Også indsatte i fængsler har ret til familieliv.

¹⁰³ Jf. Rytter, side 136.

¹⁰⁴ Jf. *Niemitz mod Tyskland* (1992), para. 29. Der henvises endvidere til *Wakefield mod UK* (1990), beskrevet ovenfor i afsnittet om art. 3, hvor klagers forhold til sin forlovede blev anset for omfattet af retten til respekt for privatlivet.

¹⁰⁵ Se f.eks. *Dudgeon mod UK* (1981).

¹⁰⁶ Se *Christine Goodwin mod UK* (2002).

¹⁰⁷ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentar, side 390.

¹⁰⁸ Se *Marckx mod Belgien* (1979).

¹⁰⁹ Jf. *X, Y og Z mod UK* (1997), para. 36.

¹¹⁰ Se *Kerkhoven og Hinke mod Holland* (1989). Den ene kvinde havde født et barn, og begge ønskede, at hendes samleverske skulle have del i forældremyndigheden. Kommissionen fandt, at det ville gå ud over statens positive forpligtelse til respekt for familielivet, såfremt staten skulle pålægges at give denne forældremyndighed. Hermed anerkendes modsætningsvis at samlivet mellem de to kvinder og barnet udgør familieliv, hvorimod det anførtes, at de to kvinders samliv i sig selv må falde ind under retten til respekt for privatlivet.

¹¹¹ Jf. *Berrehab mod Holland* (1988), para. 21. Se også *Keegan mod Irland* (1994).

¹¹² Se *Marckx mod Belgien* (1979).

8.1.4 Hjemmet

I kernen af denne rettilighed befinder sig den private bolig, så længe denne fungerer som en persons faktiske hjem.¹¹³ Retten til respekt for hjemmet er afgørende for en persons "personal security and well-being".¹¹⁴

Denne ret beskytter kun det nuværende hjem, ikke retten til at få et bestemt fremtidigt hjem. Der følger ej heller en forpligtelse for staten til at give hjemløse et hjem.¹¹⁵ Retten til respekt for hjemmet går ikke så vidt, at en person frit kan vælge, hvor vedkommende vil etablere et hjem.¹¹⁶

Husundersøgelser og ransagninger er indgreb i retten til hjemmet (eller i privatlivet), og lovlighed kræver derfor, at disse lever op til kravene i art. 8, stk. 2. Hjemmet er ikke kun beskyttet mod andres fysiske indtrængen, også påvirkninger som støj, udslip og lugte kan udgøre et indgreb i retten til respekt for hjemmet, se *Moreno Gómez mod Spanien* (2004), para. 53.

Særlige alvorlige krænkelse af retten til hjem (samt retten til privatliv og familieliv) er fundet i flere sager mod Tyrkiet, hvor sikkerhedspolitiet foretog destruktion af boliger, se blandt andre *Bilgin mod Tyrkiet* (2000), hvor art. 3 også fandtes krænket.

Private forretningslokaler vil i et vist omfang også kunne falde ind under retten til respekt for hjemmet.¹¹⁷

8.1.5 Korrespondancen

Beskyttelsen dækker al privat og kommerciel kommunikation¹¹⁸, på hvilken måde den end måtte forekomme; personligt, pr. brev, telefon eller e-mail. Indgreb kan både forekomme, når adgangen til korrespondance nægtes¹¹⁹ og når denne forstyrres, f.eks. ved åbning af andres breve.

Ansattes kommunikation på arbejdspladsen er også beskyttet, så længe disse ikke er blevet oplyst om aflytning/overvågning af deres korrespondance, jf. *Halford mod UK* (1997).

Da aflytning/overvågning er et væsentligt indgreb i retten til respekt for korrespondancen, skærpes hjemmelskravet i art. 8, stk. 2.

Indsattes ret til respekt for korrespondancen har været emnet for en del sager i Strasbourg. I *Golder mod UK* (1975) fandt Domstolen art. 8 krænket, idet klageren blev nægtet adgang til at kontakte sin advokat.

8.1.2 Art. 8, stk. 2

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interest of the national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of the health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

¹¹³ En husvogn kan således også være et hjem, se f.eks. *Chapman mod UK* (2001), para. 74.

¹¹⁴ Jf. *Gillow mod UK* (1986), para. 55.

¹¹⁵ Se Jacobs og White, side 224.

¹¹⁶ Jf. *Buckley mod UK* (1996), para. 81.

¹¹⁷ Se Rytter, side 151.

¹¹⁸ Jf. *Amann mod Schweiz* (2002), para. 44.

¹¹⁹ Jf. *Golder mod UK* (1975), para. 43.

Stk. 2 er en undtagelsesbestemmelse, som redegør for under hvilke omstændigheder staterne kan gøre indgreb i individets rettigheder, uden at dette indgreb udgør en krænkelse af art. 8.

Det første krav er, at indgrebet skal være "*in accordance with the law*" – det vil sige have lovhjemmel. Under begrebet lov skal forstås både skrevne og uskrevne retskilder samt sædvaneret og retspraksis.¹²⁰ Hjemmelen skal være tilgængelig for befolkningen og reglerne skal fremstå med en rimelig klarhed og forudsigelighed. Jo mere intensivt et indgreb er, des større krav vil der blive stillet til lovhjemmelens klarhed.¹²¹

Dernæst skal indgrebet være "*necessary in a democratic society*" – nødvendigt i et demokratisk samfund. Der er således tale om et proportionalitetsprincip.

Indgrebet skal for det første være egnet til at opfylde det angivne mål; beskyttelsen af en given legitim interesse.

Indgrebet skal herudover være nødvendigt for at opnå det angivne mål. Således påhviler det altid staterne at foretage det mindst intensive indgreb.

Endelig skal indgrebet stå i et rimeligt forhold til den interesse, det søger at beskytte. Ved undersøgelsen af, om dette rimelige forhold eksisterer, lægges der vægt på om indgrebet varetager et påtrængende samfundsmæssigt behov – "*a pressing social need*", samt om statens begrundelse for indgrebet er relevant og tilstrækkelig.¹²² Herunder skal det desuden vurderes, om indgrebet er proportionelt i forhold til det mål, som søges opnået.^{123 124}

De legitime interesser staterne kan forfølge ved indgreb i art. 8, stk. 1 begrænset til de samfundsmæssige interesser, som er angivet udtømmende i stk. 2.

Som eksempel kan nævnes hensyntagen til landets økonomiske velfærd. Det fremgår af for eksempel *Hatton mod UK* (2001), at når det drejer sig om et særligt følsomt område (her miljøbeskyttelse), kan økonomiske betragtninger ikke i sig selv veje tungere end individets rettigheder.¹²⁵ Domstolen fastslog at der ikke var proportionalitet mellem interessen i statens økonomiske velfærd og et indgreb i klagernes hjem, privatliv og familieliv.¹²⁶

8.1.3 Staternes skønsmargin

Staterne har en vis skønsmargin ("*margin of appreciation*") ved afvejningen af, om et indgreb er legitimeret i henhold til art. 8, stk. 2. Denne skønsmargin er forskellig fra sag til sag, da den afhænger af hvilken type indgreb der er tale om. "*The scope of this margin of appreciation is not identical in each case but will vary according to the context ... Relevant factors include the nature of the Convention right in issue, its importance for the individual and the nature of the activities concerned.*"¹²⁷ Rækkevidden af det skøn der er overladt til staten, er afhængig af hvilken type

¹²⁰ Jf. *Sunday Times mod UK* (1979), para. 47.

¹²¹ Jf. f.eks. *Baskaya og Okcuoglu mod Tyrkiet* (1999), para. 42, hvor Domstolen fandt at den omstændighed, at den ene klager var blevet idømt fængselsstraf efter en analog fortolkning af en straffebestemmelse, ikke levede op til hjemmelskravet i EMRK art. 7.

¹²² Se Rytter, side 56 og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentar, side 55.

¹²³ Jf. *Olsson mod Sverige* (1988), para. 67, "*proportionate to the aim pursued*".

¹²⁴ Nogle gange er der endvidere et tredje krav som skal opfyldes, før indgrebet findes at stå i et rimeligt forhold til den interesse, som søges beskyttet. Hvis indgreb er foretaget med hjemmel i brede skønsmargener, kan det endvidere stilles som betingelse, at der i national ret findes effektive garantier mod misbrug, jf. Rytter, side 56-57.

¹²⁵ Jf. *Hatton mod UK* (2001), para. 96.

¹²⁶ Jf. *Hatton mod UK* (2001), para. 107.

¹²⁷ Jf. *Buckley mod UK* (1996), para. 74.

rettighed sagen drejer sig om: jo mere grundlæggende retten er for den berørte, des snævrere er statens skønmargin.¹²⁸

8.1.4 Staternes positive forpligtelse

Det følger af EMRK art. 1, at staterne skal sikre alle personer under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder som fremgår af konventionsteksten. Staterne har en forpligtelse til at undlade at krænke individets ret til respekt for de fire områder art. 8 dækker. I nogle tilfælde påhviler det imidlertid staten positivt at foretage en handling for at sørge for, at individet kan udnytte sin ret eller frihed. Dette ses blandt andet af sagen *X og Y mod Holland* (1985), hvor en voldtægtsmand ikke kunne blive tiltalt, da offeret, en ung mentalt handicappet kvinde, ikke var habil til at indgive anmeldelse, mens kvindens far heller ikke kunne indgive den, da det krævedes, at offeret anmeldte forbrydelsen. Domstolen fandt, at Holland havde en positiv forpligtelse til at påse, at overgrebet kunne anmeldes, da man fandt, at overgrebet udgjorde et indgreb i kvindens ret til respekt for sit privatliv.

En positiv forpligtelse for staten kan findes i to typer tilfælde; For det første de tilfælde, hvor det ikke er tilstrækkeligt for at individet kan udnytte sin ret, at staten blot undlader at gøre indgreb. Her bør staten positivt handle for at beskyttelsen af rettigheden er effektiv. For det andet må staten i nogle tilfælde handle for at undgå at individets rettigheder krænkes af andre private.

Ved vurderingen af om der påhviler staten en positiv forpligtelse til at sikre at individet kan nyde sine rettigheder, skal der ske en afvejning af individets interesser i forhold til samfundets interesser. I denne afvejning indgår de mål, som er nævnt i art. 8, stk. 2, med en vis vægt. I *Hatton mod UK* (2001) fandt Domstolen, at de principper der anvendes ved vurderingen af rækkevidden af en positiv forpligtelse, og de principper der anvendes ved vurderingen af, om et indgreb er en krænkelse af bestemmelsen efter afvejningen i art. 8, stk. 2, er ”*broadly similar*”.¹²⁹ Der kan også henvises til *Moréno Gomez mod Spanien* (2004), hvor Domstolen udtalte, at de legitime mål, der er nævnt i stk. 2, ved vurderingen af den positive forpligtelse ”*may be of a certain relevance*”.¹³⁰

8.2 Art. 8 praksis som er særlig relevant for vurdering af grønlandernes situation

Der vil i det følgende alene blive behandlet praksis vedrørende retten til respekt for familielivet. Årsagen hertil er, at netop dette aspekt findes at være det mest problematiske i forhold placeringen af grønlandsk dømte i Anstalten ved Herstedvester.

I sagen *Golder mod UK* (1975) blev der gjort op med, at der for frihedsberøvedes vedkommende skulle foreligge iboende begrænsninger¹³¹ i deres ret til fuldt ud at kunne gøre brug af rettighederne givet i EMRK. Domstolen fremhævede, at der i art. 8's ordlyd ikke var givet plads til at indfortolke iboende begrænsninger. Således er indgreb alene lovlige, såfremt de kan retfærdiggøres i henhold til art. 8, stk. 2.¹³² Indsatte i fængsler og andre frihedsberøvede nyder derfor den samme beskyttelse under konventionen som andre mennesker. Frihedsberøvelse eller afsoning af straf vil i sig selv udgøre et indgreb i fængslede ret til familieliv. Selve straffuldbyrdelsen vil dog i langt de fleste tilfælde være legitimeret i forhold til art. 8, stk. 2, da denne tjener helt grundlæggende samfundsmæssige interesser.¹³³

¹²⁸ Jf. *Buckley mod UK* (1996), para. 76.

¹²⁹ Jf. *Hatton mod UK* (2001), para. 98.

¹³⁰ Jf. *Moréno Gomez mod Spanien* (2004), para. 55

¹³¹ Den tilgang at forholdene for visse persongrupper skulle medføre, at disse på forhånd er afskåret fra beskyttelse.

¹³² Jf. *Golder mod UK* (1975), para. 44.

¹³³ Jf. *Messina mod Italien* (2000), para. 61.

Konventionen giver ikke en indsat ret til at vælge i hvilket fængsel, den pågældende vil afsone sin straf.¹³⁴ Desuden har staterne i et vist omfang ret til at fastsætte regler for antallet og varigheden af de besøg en indsat må modtage.¹³⁵

Da lovlig frihedsberøvelse indebærer en begrænsning i udøvelsen af privatliv og familieliv, er det en afgørende del af retten til respekt for familielivet, at myndighederne medvirker til, at den frihedsberøvede kan opretholde en effektiv kontakt med sine nære familiemedlemmer.¹³⁶ Herudover følger det af førnævnte *EMK Wakefield mod UK* (1990), at denne kontakt til familien er vigtig for at fremme den indsattes succesfulde rehabilitering i samfundet.¹³⁷

Såfremt der ikke forud for en foranstaltning fra myndighedernes side har eksisteret et familieliv, kan der ikke siges at ske indgreb i dette. Generelt er det mindre sandsynligt, at der vil blive statueret en krænkelse, hvis der er tale om voksne børn, der er tvunget til at leve langt fra deres forældre. I sagen *EMK Pulvirenti mod Frankrig* (1999) fandt Kommissionen, at der ikke i forvejen havde eksisteret et faktisk familieliv mellem en 51-årig tvangsindlagt mand, som selv var familiefar, og hans 70-årige mor. Dette begrundedes med, at de to på tidspunktet for tilbageholdelsen havde bopæl i hvert deres land.¹³⁸

Der må således blandt andet tages hensyn til graden af afhængighed mellem forældrene og deres voksne barn, ligesom der må tages hensyn til særlige religiøse eller kulturelle traditioner hos de involverede personer. Selvom det voksne barn har giftet sig og fået egne børn, betyder det imidlertid ikke nødvendigvis, at den pågældende ikke længere har krav på beskyttelse af den familieenhed, som han/hun var en del af som barn.¹³⁹

I *EMK McCotter mod UK* (1992) understregede Kommissionen imidlertid, at når der er tale om frihedsberøvede, skal begrebet "familieliv" fortolkes bredere end i andre situationer, idet "*Family life for prisoners is inevitably restricted to visits, correspondence and possibly other forms of communication such as telephone calls. Emotional dependency between, for example, parents and adult children, or siblings is even enhanced in these circumstances.*"¹⁴⁰

Adskillelsen af en indsat fra den pågældendes familie anses som en uundgåelig konsekvens af frihedsberøvelsen. Kun hvor en indsat bliver placeret meget langt fra sit hjem eller sin familie under ganske særlige omstændigheder, kan dette udgøre en krænkelse af art. 8.¹⁴¹ Det afgørende er om restriktionerne i udøvelsen af familielivet går ud over "*what would normally be accepted in the case of an ordinary detainee*", jf. *EMK X mod UK* (1974).¹⁴²

I sidstnævnte afgørelse var der tale om en mand fra Bahamas, som var blevet overført til afsoning af livsvarigt fængsel i England. Mens han var i England, udviklede han en alvorlig sindslidelse og blev overflyttet til en sikret institution. X havde fire børn og en ægtefælle på Bahamas, og ønskede at blive tilbageført til Bahamas eller at få tilladelse til besøgsrejser dertil, hvilket myndighederne afslog. Klageren anførte, at indgrebet i hans familieliv ikke var omfattet af undtagelsesbestemmelserne i art 8, stk. 2, og at det var et almindeligt internationalt anerkendt

¹³⁴ Se f.eks. *EMK Quinas mod Frankrig* (1990), Appl. 19200/91 *EMK Kinsella og Mulvaney mod UK* (1993) og Appl. 23241/94 *EMK Ismail Hacisüleymanoglu mod Italien* (1994).

¹³⁵ Jf. *Boyle og Rice mod UK* (1988), para. 74.

¹³⁶ Se Appl. 14170/88, *EMK Harward mod Norge* (1990). Se endvidere *Messina mod Italien (No. 2)* (2000), para. 61.

¹³⁷ Se Appl. 15817/89.

¹³⁸ Appl. 41526/98.

¹³⁹ Se Van Dijk og Van Hof, side 507-508.

¹⁴⁰ Se f.eks. også Appl. 19200/91 *EMK Kinsella og Mulvaney mod UK* (1993).

¹⁴¹ Se f.eks. Appl. 19085/91 *EMK P.K., M.K. og B.K. mod UK*, (1992).

¹⁴² Appl. 5712/72.

princip, at man skal afsone i det land, hvori man har begået sin forbrydelse. Kommissionen fremhævede, at selvom en indsat ikke kan vælge stedet for sin afsoning, gav dette tilfælde anledning til mere komplekse overvejelser. Dette begrundedes særligt med, at X var placeret ca. 4800 km. fra sin familie, og ingen praktisk mulighed havde for at modtage besøg fra dem. Der var således tale om et indgreb i X's ret til familieliv. Kommissionen fandt dog, at indgrebet ikke alene skyldtes "*administrative convenience*". Under hensyn hertil, til X's farlighed samt til at der på Bahamas ikke allerede eksisterede en institution, som kunne huse ham, fandt Kommissionen det derfor mindre inhumant at lade X forblive i England.

Kommissionen afviste en række klager indgivet i starten af 1990'erne, hvor irske indsatte¹⁴³ i engelske fængsler gjorde gældende, at myndighedernes afslag på at overflytte dem til afsoning i Nordirland, hvor de lettere ville kunne modtage besøg af deres irske familier, udgjorde et ulovligt indgreb i deres ret til familieliv i henhold til art. 8. Kommissionen påpegede, at der rettelig måtte være tale om klager over, at Storbritannien ikke levede op til sin positive forpligtelse til at sikre retten til familielivet. Om end Kommissionen anerkendte, at fængsling langt fra den indsatte hjem og familie kan udgøre en krænkelse af retten til respekt for familielivet, fandt Kommissionen ikke, at ganske særlige omstændigheder gjorde sig gældende i disse sager. Afvisningerne begrundedes endvidere med, at selve overførslen ville udgøre en sikkerhedsrisiko, og at klagerne meget alvorlige kriminalitet var begået i England.¹⁴⁴

Selv når restriktioner går ud over, hvad der normalt ville blive accepteret, såfremt der var tale om en "almindelig" indsat, overlades de nationale myndigheder ifølge ældre praksis muligvis alligevel en bred skønsmargin, i tilfælde hvor kontakt til familien begrænses af hensyn til en af de beskyttede interesser i art. 8, stk. 2.¹⁴⁵ Princippet om konventionens dynamiske fortolkning taget i betragtning, kan disse afgørelser desuden ikke uden videre tages som sandhedsbevis for, hvordan en sådan situation ville blive vurderet i dag.

9. Analyse art. 8

Anbringelsen af grønlandsk forvaringsdømte i Anstalten ved Herstedvester har på flere punkter konsekvenser for disse indsatte mulighed for at opretholde deres familieliv.

9.1 Lever staten op til sin forpligtelse i medfør af art. 8, stk. 1?

Når en grønlænder har været i Herstedvester i et par år, kan der gives tilladelse til besøg fra Grønland.¹⁴⁶ Anstalten afholder udgifterne for at ét på forhånd godkendt voksent familiemedlem kan komme til Danmark på besøgsrejse én gang årligt. Såfremt familien kan afholde udgifterne herfor kan flere familiemedlemmer deltage i rejsen, dog skal disse være godkendt på forhånd. De af anstalten arrangerede besøgsrejser åbner ikke mulighed for, at en grønlænder kan mødes med sine mindreårige børn.

¹⁴³ Nogle af klagerne havde irsk statsborgerskab, men havde før dommen haft bopæl i Nordirland.

¹⁴⁴ Se f.eks. Appls. 19085/91, 19200/91, 19785/92, 19786/92, 20478/92, 20480/92 og 20481/92.

¹⁴⁵ Jf. Van Dijk og Van Hof, side 521. Dog under henvisning til afgørelser som er henholdsvis end 40 og 30 år gamle; Appls. 1420/62, 1477/62 og 1478/62 samt ovennævnte appl. 5712/72. Se også Van Dijk og Van Hof, side 522 for nærmere kritik af en for vid skønsmargin på dette område.

¹⁴⁶ Jf. Grønlændercirkulærets § 10.

Herudover står det naturligvis de dømtes familier frit for selv at finansiere og planlægge rejser til Danmark med henblik på at benytte den sædvanlige adgang til at besøge indsatte på anstalten. Henset til de høje billetpriser sker dette formentlig stort set aldrig.

Ifølge Grønlændercirkulærets § 8, jf. § 9, stk. 1, kan der gives tilladelse til ledsaget besøgsrejse til Grønland, såfremt dette godkendes af Direktoratet for Kriminalforsorgen og Rigsadvokaten. I praksis overvejes dette først, når en grønlandsk dømt har befundet sig så længe i Anstalten ved Herstedvester, at denne kan få tilladelse til udgang til Danmark – det vil sige tre-fire år efter anbringelsen.

Rejsen, som varer minimum 10-12 dage, går til den indsatte's hjemby og tiden skal benyttes til familiebesøg. På denne måde har den dømte således mulighed for at tilbringe tid med flere familiemedlemmer på én gang.

De grønlandsk dømte kan ikke få bevilget både besøg fra et familiemedlem til Danmark og besøgsrejse til Grønland.

Grønlandske indsatte som har været i Danmark i tre-fire år, som har familie i Grønland, som ikke tidligere har misbrugt besøgsrejser, har - hvis dette godkendes af de førnævnte instanser - således mulighed for én gang årligt at tilbringe tid med sine familier (inklusive børn) i 10-12 dage under overværelse af to ledsagende funktionærer.

Det følger af afsnit 8.2, at det er en afgørende del af retten til respekt for familielivet, at myndighederne medvirker til, at indsatte kan opretholde effektiv kontakt til deres familie.

Under henvisning til ovenstående findes det, at selv hvor der gøres brug af de eksisterende muligheder, er det klart at placeringen af forvaringsdømte grønlandere i Anstalten ved Herstedvester medfører en betragtelig begrænsning i de pågældendes mulighed for at udøve deres ret til familieliv, idet det ikke kan siges at der er en "effektiv kontakt" til familien. Der foreligger således et indgreb i retten til familieliv.

Skulle man vælge at oprette en institution i Grønland, som kan huse de grønlandere, som nu anbringes i Herstedvester, ville dette give den bedst tænkelige mulighed for at de pågældende kan opretholde en effektiv familiekontakt. Mulighederne for effektiv kontakt vil alternativt kunne forbedres ved at myndighederne i den nuværende situation øger mulighederne for besøgsrejser til og fra Grønland.

Spørgsmålet er herefter, om indgrebet kan legitimeres i medfør af art. 8, stk. 2.

9.2 Art. 8, stk. 2

Der skal for det første tages stilling til lovhjemmelen.

Indgrebet sker som en følge af, at grønlandere dømmes til anbringelse i Danmark, hvorunder disse ikke gives tilstrækkelige muligheder for at opretholde en effektiv familiekontakt.

Det følger af den grønlandske kriminallovs § 102, stk. 3 at en person kan dømmes til tidsbestemt anbringelse i Herstedvester hvis den pågældende på grund af psykisk abnormitet er uegnet til anbringelse i Grønland, eller hvis en sådan anbringelse ikke giver tilstrækkelig sikkerhed. Desuden kan personer med tidsbestemte domme overføres fra en grønlandsk anstalt til Herstedvester på grund af behandlingsbehov eller af hensyn til sikkerheden jf. § 104, stk. 2.

Der er således en klar og forudsigelig hjemmel for indgrebet.

Herefter skal det vurderes om indgrebet er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til én eller flere af de interesser, der er udtømmende opremset i art. 8, stk. 2. Disse er således: "... *the interest of the national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of the health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.*"

Indgrebet skal være egnet til at opfylde det angivne mål, som er en af de legitime interesser opremset i stk. 2.

Formålet med adgangen til at idømme foranstaltning til anbringelse i Danmark er, at de pågældende udgør en risiko for hvilken, der ikke kan dæmmes op indenfor rammerne af det grønlandske anstaltssystem. Nedsendelserne skyldes enten at de dømte vurderes at være psykisk abnorme, i hvilket tilfælde der ikke findes egnet anbringelsesmulighed i Grønland, eller at ville udgøre en uacceptabel sikkerhedsrisiko i de åbne anstalter.

Som forholdene er nu, er der derfor ikke tvivl om, at indgrebet er egnet til at opfylde formålet – at forebygge uro eller forbrydelse og at beskytte andres rettigheder og friheder.

Indgrebet skal endvidere være nødvendigt for at opfylde formålet.

I ovennævnte *EMK X mod UK* (1974) fandt Kommissionen, at indgrebet var nødvendigt for at opnå formålet, idet det ikke gik ud over hvad der var nødvendigt i et demokratisk samfund for at forebygge uro og forbrydelse og for at beskytte andres rettigheder og friheder. Denne vurdering bundede i, at der på tidspunktet for afgørelsen ikke var et egnet afsoningssted for X på Bahamas.

Af afsnit 4.2 fremgår det, at man i midten af 1990'erne havde et meget lavt antal grønlandsk dømte i Herstedvester. Der skete i en periode et sammenfald mellem et meget lavt antal nedsendelser og en relativt stor offentlig debat og bevågenhed, hvorunder der blandt blev skrevet bøger om emnet. Så vidt vides skete ikke samtidig et fald i alvorlig personfarlig kriminalitet i Grønland. Dette kan ses som en indikation på, at det åbne grønlandske anstaltssystem måske kunne huse flere af de personer, som i dag er sendt til Danmark, og at anbringelsen i Herstedvester muligvis ikke i alle tilfælde er strengt nødvendig, men at muligheden bliver benyttet alene fordi den eksisterer. Om det i praksis forholder sig sådan, er det imidlertid ikke muligt at sige.

Det vurderes herefter, at da der ikke findes en lukket forvaringsanstalt i Grønland, hvor de forvaringsdømte ville kunne anbringes, må deres anbringelse i Danmark anses som nødvendig i et demokratisk samfund. Dette sker af samme hensyn som ovenfor - at forebygge uro eller forbrydelse og at beskytte andres rettigheder og friheder.

Endelig skal der foretages en vurdering af, om indgrebet står i et rimeligt forhold til de interesser, det søger at beskytte.

Der skal herunder tages stilling til, om indgrebet varetager et påtrængende samfundsmæssigt behov. Under henvisning til ovenstående diskussion vedrørende indgrebets egnethed og nødvendighed findes der at foreligge et sådan behov.

Ved vurderingen af om indgrebet – anbringelsen af tidsubestemt dømte i Danmark, med den følge at effektiv familiekontakt afskæres – er proportionelt i forhold de interesser, som søges beskyttet,

kan inddrages *EMK X mod UK* samt sagerne vedrørende irske fangers klager over Storbritannien vedrørende manglende overførsel til Nordirland med henblik på forbedret familiekontakt.¹⁴⁷

I de nævnte "irer-sager" fandt Kommissionen i alle tilfælde, at indgrebet i den indsattes familieliv var proportionalt henset til, at den pågældende var dømt for meget alvorlig kriminalitet begået i England og til, at selve overførslen ville udgøre en sikkerhedsrisiko.

Sammenholdes nedsendelsen af grønlændere med "irer-sagerne" er de største forskelle, at irerne i alle tilfælde havde begået deres kriminalitet i England samt at den fysiske afstand mellem Irland og England (eller Nordirland og England) er kortere end afstanden mellem Grønland og Danmark, hvorfor familiebesøg i disse sager må have været væsentligt lettere at finansiere.

Det henses til, at grønlænderne er idømt foranstaltning for særdeles alvorlig personfarlig kriminalitet, samt at en del af dem netop er sendt til Danmark, fordi anstaltsanbringelse i Grønland ikke ville kunne give den fornødne sikkerhed.

Der foreligger dog ingen grunde til at tro, at overførslen til et eventuelt nyt fængsel i Grønland, ville give anledning en sikkerhedsrisiko der går ud over, hvad der er normalt ved overførsel fra et afsoningssted til et andet. Skulle man desuden vælge at oprette en lukket institution i Grønland, ville der være gjort op med de løbende sikkerhedsmæssige hensyn. Desuden er det vel sådan, at når en grønlænder vurderes ikke at være for farlig til at komme på ledsaget besøgsrejse til Grønland én gang om året, kan hensynet til forebyggelse af uro eller forbrydelse og hensynet til andres rettigheder og friheder vel næppe tale for, at han er for farlig til at afsone sin foranstaltning i en lukket institution i Grønland.

I sagen *EMK X mod UK* (1974) fandt Kommissionen, at der var proportionalitet mellem indgrebet og dets formål, idet returnering af X til Bahamas ville kræve, at man på Bahamas byggede en ny institution til X's særlige behov. Da man ikke vidste om dette ville ske, fandt man at det var at foretrække at lade X blive i England, hvor han kunne modtage en behovssvarende behandling under de bedre forhold.

Sammenholdes *X mod UK* med grønlændernes situation, er de vigtigste forskelle, at det i det foreliggende tilfælde drejer sig om 19 personer i stedet for kun en enkelt, at der for grønlænderne ikke er tale om en ekstraordinær situation, men derimod en meget fast praksis, som har haft hjemmel i lov i mere end 40 år og at det flere gange er anbefalet at der etableres en lukket forvaringsanstalt i Grønland, uden at faktiske skridt i denne retning dog endnu er foretaget.

Imod at der eksisterer en forpligtelse for staten til at foretage yderligere taler, at den danske stat allerede afholder udgifterne til den ugentlige gratis telefontid, til familiemedlemmernes besøgsrejser til Danmark samt for de indsattes ledsagede besøgsrejser til Grønland.

Etablering og drift af en lukket institution i Grønland, som ville kunne huse de pågældende grønlændere ville desuden være omkostningsfuld.

Hertil kan siges, at landets økonomiske velfærd formentlig ikke kommer i fare, skulle man beslutte at udvide mulighederne for at assistere de grønlandsk dømte med at opretholde kontakten til deres familier.

For så vidt angår etablering og drift af en institution i Grønland, vil dette sandsynligvis medføre betydeligt større udgifter, end den nuværende ordning. Heroverfor må det tages med i betragtning,

¹⁴⁷ Se ovenfor afsnit 8.2.

at der i så tilfælde ikke længere ville påhvile staten udgifter for opholdet i Danmark og de heraf følgende omkostningsfulde tiltag for at fremme kontakten til Grønland.

I afvejningen står således på den ene side et alvorligt indgreb i retten til familielivet, som foretages i overensstemmelse med en kritiseret men dog mangeårig praksis, som der på trods af denne kritik endnu ikke er taget skridt til at afskaffe. Forskellige tiltag finansieres af de danske myndigheder, men adgang til kontakt med familiemedlemmer er stadig så begrænset, at denne ikke kan kaldes effektiv i en sådan forstand at kontakten hjælper til en succesfuld reintegration i samfundet. På den anden side står, at indgrebet foretages for at forebygge uro og forbrydelse samt for at beskytte andres rettigheder og friheder. At der ikke allerede er etableret en lukket forvaringsinstitution i Grønland skyldes til dels de økonomiske aspekter.

Det er anført, at staten selv i tilfælde som det foreliggende vil blive tilladt en meget bred skønsmargin, dette dog med udgangspunkt i praksis af ældre dato.¹⁴⁸ Det er således ikke givet hvordan en stillingtagen til statens skønsmargin i dag ville falde ud.

På den ene side har staterne i meget stor udstrækning retten til at indrette deres nationale lovgivning, som de finder det mest passende. Desuden foranstalter de danske myndigheder allerede en adgang til at opretholde familielivet – om end denne er meget lidt effektiv. På den anden side, er der tale om en grundlæggende rettighed – retten til respekt for familielivet. I dette særlige tilfælde kan rettigheden tillægges desto mere vægt henset til, at det drejer sig om frihedsberøvede personer, for hvem støtten fra og forholdet til familiemedlemmer er særdeles vigtig, både for at klare hverdagen i fængslet, belastningen ved at være idømt en tidsbestemt foranstaltning og for en senere succesfuld rehabilitering i samfundet. Indgrebet rammer således midt i kernen af retten til familielivet, hvorfor adgangen til skøn sandsynligvis må blive desto mindre.

Det er svært at vurdere, hvor stor vægt statens ret til selvbestemmelse samt de nævnte økonomiske og sikkerhedsmæssige betragtninger ville have overfor hensynet til indgrebet i familielivet. På baggrund af ovenstående vurderes det dog, at der er en mulighed for, at Domstolen i tilfælde af en klage ville finde, at der er sket en krænkelse af den pågældendes ret til respekt for familielivet i medfør af EMRK art. 8.

9.3 Konkrete forhold under hvilke en krænkelse ville kunne findes

Det er ikke muligt generelt at tage stilling til om nedsendelsen vil udgøre en krænkelse af EMRK art. 8. De følgende omstændigheder skulle i en konkret sag være til stede, før spørgsmålet om krænkelse ville være aktuelt.

Det fremgår af afsnit 8.2, at begrebet ”familieliv” for frihedsberøvedes vedkommende skal fortolkes bredere end sædvanligt, da den følelsesmæssige afhængighed i disse tilfælde vil være større end normalt. Da det således ikke kan kræves, at der er tale om en grønlandsk indsat med ægtefælle/samlever og børn, er også grønlænderne hvis familie består af forældre og voksne søskende omfattet. Undtagen vil være de, som har hele deres familie bosat i Danmark, med en deraf følgende adgang til at modtage besøg, samt de som ingen familie har eller kun har fjernere slægtninge.

¹⁴⁸ Se ovenfor afsnit 8.2.

Er der således tale om en grønlander, som har nære familierelationer i Grønland – herunder også relationer til forældre og søskende – eksisterer der en mulighed for, at indgrebet i familielivet kan anses som en krænkelse af art. 8.

9.4 Sammenfatning

Den begrænsning i familielivet som påføres de grønlandsk dømte, idet de anbringes i Danmark, udgør et indgreb i retten til familieliv. Denne situation kunne afhjælpes ved etablering af en lukket institution i Grønland, eller ved at myndighederne gav yderligere adgang til besøgsrejser.

Indgrebet skal vurderes i forhold til art 8, stk. 2. Indgrebet har hjemmel i lov og er egnet og nødvendigt for at opfylde de i stk. 2 angivne mål – forebyggelse af uro og forbrydelse samt at beskytte andre rettigheder og friheder.

Ved vurderingen af proportionaliteten mellem indgrebet og samfundets interesser, lægges der vægt på at der er tale om et alvorligt indgreb, som er følge af en mangeårig kritiseret praksis, hvilken der ikke fra myndighedernes side er truffet foranstaltninger for at ophæve. Der lægges endvidere vægt på, at indgrebet sker for at beskytte mod uro og forbrydelse og at beskytte andres rettigheder og friheder, samt herudover at etablering af en egnet institution i Grønland ville være omkostningsfuld. Ifølge praksis ville myndighederne i denne situation overlades en bred skønsmargin. Da det imidlertid ikke klart kan vurderes, hvor bred en skønsmargin Domstolen i dag ville overlade staten, findes det, at der er en mulighed for, at man i en konkret sag anlagt af en grønlandsk dømt Herstedvester-indsat ville finde, at indgrebet udgør en krænkelse af EMRK art. 8. Begrebet familieliv skal fortolkes bredt når det angår frihedsberøvede, da disse har et særligt behov for støtte. Således har analysen relevans for alle de grønlandsk dømte, som har nære familierelationer i Grønland.

10. Konklusion

I 1958 dømtes for første gang en grønlander til anbringelse i en psykopatforvaringsanstalt i Danmark.¹⁴⁹ Siden blev der skabt klar lovhjemmel, og anbringelse i Anstalten ved Herstedvester på grund af psykisk abnormitet eller af sikkerhedshensyn fungerer nu som en del af det grønlandske foranstaltningssystem.¹⁵⁰ Ordningen er fra flere sider kritiseret for at kunne være i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser.¹⁵¹

Med anbringelsen i Danmark følger negative konsekvenser. De grønlandske dømte føler sig degraderede fra deres eget samfund og fremmede i det danske fængselssystem. Sammen med manglende kontakt til deres familier og det samfund de forlod, bidrager sproglige og kulturelle misforståelser til at skabe grobund for psykologiske problemer.¹⁵²

Krænkelser af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 3 er statueret i et spektrum af sager, som spænder fra meget grov institutionaliseret vold til nedværdigende behandling, som uden gyldig grund har manglet den tilstrækkelige respekt. En behandling eller straf skal dog nå et vist minimum af grovhed for at være omfattet af bestemmelsen.¹⁵³

Det påhviler de kontraherende stater at sørge for, at afsoning af straf foregår under rammer, hvor der er respekt for den menneskelige værdighed, og at indsatte ikke udsættes for lidelse ud over det uundgåelige element af lidelse som enhver frihedsberøvelse nødvendigvis vil medføre. Under hensyn til den samlede negative påvirkning af den menneskelige psyke, som anbringelsen af grønlandske dømte i Danmark er egnet til at medføre, er det vurderingen, at behandlingen i nogle tilfælde muligvis vil kunne opfylde grovhedskriteriet, og dermed indebære en krænkelse af art. 3. Disse tilfælde omfatter unge under 18 år samt indsatte med stærk familiemæssig og sproglig tilknytning til Grønland, og ingen til Danmark, samt med behandlingskrævende psykologiske problemer.¹⁵⁴

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 8 beskytter en række rettigheder, som kan samles under overbegræbet "den private sfære". Retten til respekt for familielivet har heraf fået fokus i denne fremstilling. På grund af den afhængighed af nærtstående indespærring er egnet til at medføre, skal "familieliv" fortolkes bredt i forhold til fængslede. Staten er ikke tilladt at gøre indgreb i rettigheden, medmindre dette kan legitimeres i henhold til art. 8, stk. 2.¹⁵⁵

Placering af en frihedsberøvet meget fjernt fra hjemegnen kan under ganske særlige omstændigheder udgøre en krænkelse af art. 8. Om en krænkelse vil kunne findes i det foreliggende tilfælde beror på afvejningen af individets interesser overfor samfundets. Nedsendelsespraksis er langvarig, hjemlet i lov og nødvendig på grund af manglen på en lukket anstalt i Grønland. Etablering af en sådan anstalt er omkostningsfuld set i forhold til de nuværende udgifter. Retten til familieliv er imidlertid grundlæggende, og det forholdsvis store indgreb foretages systematisk overfor flere personer.

¹⁴⁹ Se afsnit 2.4.

¹⁵⁰ Se afsnit 3.

¹⁵¹ Se afsnit 5.

¹⁵² Se afsnit 4.8.

¹⁵³ Se afsnit 6.

¹⁵⁴ Se afsnit 7.

¹⁵⁵ Se afsnit 8.

Staterne gives på netop dette område muligvis en bred skønsmargin ved afvejningen af interesser. Praksis som indikerer dette, er imidlertid af ældre dato. Henset til konventionens dynamiske karakter, er der en chance for, at en bedømmelse i dag muligvis ville tillade en mere snæver adgang til skøn.

Det er således vurderingen, at anbringelsen i anstalten ved Herstedvester muligvis vil kunne udgøre en krænkelse af art. 8 i den enkelte grønlanders tilfælde, såfremt den pågældende har aktuelle familiebånd alene til Grønland.¹⁵⁶

På baggrund af denne fremstilling er det min påstand, at skulle en indsat fra Anstalten ved Herstedvesters grønlanderafdeling indbringe en klage for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, vil Danmark ikke uden videre kunne regne med, at Domstolen ikke ville finde den pågældendes rettigheder i henhold til konventionen krænket.

¹⁵⁶ Se afsnit 9.

11. English Summary

The aim of this presentation is to examine whether the placement of Greenlandic criminals in Denmark possibly constitutes a violation of the European Convention on Human Rights (ECHR) articles 3 and 8.

Since 1963 the placement of Greenlandic criminals in Denmark in the Herstedvester Prison has been a legal sanction proscribed by the Greenlandic Penal Code.

Presently the Herstedvester Prison holds 19 Greenlandic prisoners, all of whom are serving an indeterminate sentence and all of whom have committed very serious offences.

Most of the Greenlanders are assisted by the authorities to either receive visits from close relatives once a year or to go on annual trips to Greenland, in order to spend time with their families.

The Greenlanders suffer adverse psychological effects as a consequence of being imprisoned in Denmark.

Violations of article 3 of the ECHR have been found in a wide spectrum of cases, ranging from severe institutionalized violence, to degrading treatment which was not in accordance with the necessary respect for human dignity. A treatment or punishment must attain a certain level of severity in order to fall within the scope of article 3.

The state must ensure that detainees are held in conditions which are compatible with respect for their human dignity and that they do not suffer hardship exceeding the inevitable element of suffering inherent in detention. Keeping in mind the negative consequences of the placement in Denmark on the Greenlanders psychological well-being, it is estimated that in certain cases the treatment could reach the minimum level of severity necessary for the treatment to fall within the scope of article 3. Accordingly a violation of article 3 could be found in the case of Greenlandic criminals under the age of 18 and in the case of Greenlanders with very strong family ties in Greenland, with no knowledge of the Danish language and with psychological problems causing a need for therapy.

Article 8 of the ECHR protects the right of the individual to respect for his private and family life, his home and his correspondence. Since the family lives of detainees consist of visits and correspondence the term "family life" must be interpreted widely. In order for the state to legitimately infringe on the right to family life, the conditions of article 8 (2) must be met.

Under certain circumstances the placing of a detainee far from his home could violate his right to a family life. Whether such certain circumstances exist in the case at hand, depends on the weighing of the interests of the individual against the interests of society. According to case law dating back 30 and 40 years, the state would in a case such as this enjoy a wide margin of appreciation as to the proportionality between the right of the individual and the legitimate aims pursued. However, considering the dynamic nature of the ECHR, were a complaint to be lodged in the present case the assessment of the European Court of Human Rights on the states' margins of appreciation would not necessarily be in accordance with former practice. Accordingly it can not be excluded that this practice constitutes a violation of article 8 of the ECHR.

Consequently, were a Greenlander from the Herstedvester Prison to lodge a complaint against Denmark, there is a possibility that the Court would find that his rights under the ECHR have been violated.

12. Litteraturliste

- Bryld, Tine: "De nederste i Herstedvester", Gyldendal, 1992.
- Kleinschmidt, Knud, Egede, Ivalo, Petersen, Robert, Pjettursson, Jørgen og Fleischer, Jørgen: "Grønlandernes Historie fra urtiden til 1925", redigeret af H.C. Petersen, Namminersornerullutik Oqartussat : Atuakkiorfik, Nuuk, 1991.
- Lauritsen, Annemette Nyborg: "Et socialt eksperiment – Empirisk analyse af den grønlandske kriminallovs virkninger i det nutidige grønlandske samfund", Integreret speciale, Roskilde Universitetscenter, 2003.
- Lidegaard, Mads: "Grønlands Historie", Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1991.
- Lorenzen, Peer, Rehof, Lars Adam, Trier, Tyge, Holst-Christensen, Nina og Vedsted-Hansen, Jens: "Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentar", 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2003.
- Møse, Erik: "Menneskerettigheter", 1. udgave, 3. oplag, Cappelen Akademisk Forlag, Oslo, 2004.
- Ovey, Clare og White, Robin C.A.: "Jacobs & White European Convention on Human Rights", third edition, Oxford University Press, Oxford, 2002.
- Reynaud, A.: "Human Rights in Prison", Council of Europe, 1986.
- Rytter, Jens Elo: "Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – og dansk ret", 1. udgave, Forlaget Thomson, 2003.
- Senholt, Leif: "Den grønlandske Kriminalret", Bind 1 og 2, FAVN Forlag, 1986.
- van Dijk, P. og van Hoof, G.J.H.: "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights", third edition, Kluwer Law International, 1998.

Artikler

Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, Årgang 27, 1991, h ¾, side 122-132, Ingrid Hjarnaa: "Grønlandske indsatte i Herstedvester".

Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, Årgang 30, 1994, h 2, side 11-17, Anders Meilvang:
"Anbringelse på ubestemt tid: Den daglige virkelighed i Anstalten ved Herstedvester."

Domme fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Abdülsamat Yaman mod Tyrkiet, dom af 2. november 2004.
Aksoy mod Tyrkiet, dom af 18. december 1996.
Amann mod Schweiz, dom af 16. februar 2000.
Assenov m.fl. mod Bulgarien, dom af 28. oktober 1998.
Balogh mod Ungarn, dom af 20. juli 2004.
Baskaya og Okcuoglu mod Tyrkiet (1999)
Bensaid mod UK, dom af 6. februar 2001.
Berrehab mod Holland, dom af 21. juni 1988.
Bilgin mod Tyrkiet, dom af 16. november 2000.
Boyle og Rice mod UK, dom af 27. april 1988.
Bronda mod Italien, dom af 9. juni 1998.
Buckley mod UK, dom af 25. september 1996.
Chapman mod UK, dom af 18. januar 2001.
Christine Goodwin mod UK, dom af 11. juli 2002.
Elci m.fl. mod Tyrkiet, dom af 13. november 2003.
D. mod UK, dom af 2. maj 1997.
Dudgeon mod UK, dom af 22. oktober 1981.
Gillow mod UK, dom af 24. november 1986.
Golder mod UK, dom af 21. februar 1975.
Halford mod UK, dom af 25. juni 1997.
Hatton m.fl. mod UK, dom af 2. oktober 2001.
Hénaf mod Frankrig, dom af 27. november 2003.
Irland mod UK, dom af 18. januar 1978.
Kalashnikov mod Rusland, dom af 15. juli 2002.
Keenan mod UK, dom af 3. april 2001.
Klaas mod Tyskland, dom af 22. september 1993.
Krastanov mod Bulgarien, dom af 30. september 2004.
Kudla mod Polen, dom af 26. oktober 2000.
Kuznetsov mod Ukraine, dom af 29. april 2003.
Marckx mod Belgien, dom af 13. juni 1979.
Mayzit mod Rusland, dom af 20. januar 2005.
Messina mod Italien (No. 2), dom af 28. september 2000.
Moreno Gómez mod Spanien, dom af 6. november 2004.
Nazarenko mod Ukraine, dom af 29. april 2003.
Niemitz mod Tyskland, dom af 16. december 1992.
Olsson mod Sverige (No.1), dom af 24. marts 1988.
Öcalan mod Tyrkiet, dom af 12. marts 2003. Sagen er under behandling i Grand Chamber.
Peers mod Grækenland, dom af 19. april 2001.
Price mod UK, dom af 10. juli 2001.
Raninen mod Finland, dom af 16. december 1997.
Ribitsch mod Østrig, dom af 4. december 1994.
Selmouni mod Frankrig, dom af 28. juli 1999.

Sunday Times mod UK, dom af 26. april 1979.
Tekin mod Tyrkiet, dom af 9. juni 1998.
Tyrer mod UK, dom af 25. april 1978.
V. mod UK, dom af 4. december 1998.
Van der Ven mod Holland, dom af 4. februar 2003.
X og Y mod Holland, dom af 26. marts 1985.
X, Y og Z mod UK, dom af 22. april 1997.

Afgørelser og rapporter fra den Europæiske Menneskerettighedskommission

Albert og Le Compte mod Belgien, Appls. 7299/75, 7496/76.
Anderson, Duffy og Anderson mod UK, Appl. 20478/92.
Harward mod Norge, Appl. 14170/88.
Ismail Hacısüleymanoglu mod Italien, Appl. 23241/94.
Grækenlandsagen, Report of 18 November 1969, Yearbook 12.
Holmes, McGeough og Holmes mod UK, Appl. 19786/92.
Kerkhoven og Hinke mod Holland, Appl. 15666/89.
Kinsella og Mulvaney mod UK, Appl. 19200/91.
McCombe mod UK, Appl. 19785/92.
McCotter mod UK, Appl. 20479/92.
McDonnel mod UK, Appl. 20480/92.
Norney mod UK, Appl. 20481/92.
P.K., M.K. og B.K. mod UK, Appl. 19085/91.
Pulvirenti mod Frankrig, Appl. 41526/98.
Quinas mod Frankrig, Appl. 19200/91.
Wakefield mod UK, Appl. 15817/89.
X mod UK, Appl. 5712/72.

Rapporter fra Den Europæiske Torturkomité

Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 2 to 8 December 1990.

2nd General Report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1991.

Report to the Norwegian Government on the visit to Norway carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 27 June to 6 July 1993.

Report to the Bulgarian Government on the visit to Bulgaria carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 26 March to 7 April 1995.

Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 September to 9 October 1996.

Andet materiale

Betænkning nr. 1442 Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning om det grønlandske retsvæsen, 2004.

Report by Mr Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visit to Denmark 13th – 16th April 2004

Folketingstidende 1999-2000 A.

Notat vedrørende samtale med fængselsfunktionær Bent Albøger, Anstalten ved Herstedvester. Notatet er godkendt af vicefængselsinspektør Bent Andersen. Notatet er vedlagt som bilag.

Løbende e-mailkorrespondance med vicefængselsinspektør, Bent Andersen, Anstalten ved Herstedvester.

“Amnesty International’s human rights concerns in Denmark”, 2004, www.amnesty.dk.

Theilade, Karen Due,
Jensen, Charlotte Thye,
Mogensen, Thomas Bügel,
Rasmussen, Kristine
og Svendsen, Karsten:

”Resocialisering, før nu og i fremtiden?”, Roskilde
Universitetscenter, 1992-93.

www.ft.dk

www.coe.int

Bilag 1

Notat vedrørende samtale med fængselsfunktionær Bent Albøger om de grønlandske indsatte i Anstalten ved Herstedvester den 7. og 8. oktober 2004

Bent Albøger er fængselsfunktionær på Anstalten ved Herstedvester, hvor han er tilknyttet afdeling K-L.

Om afdelingen

Afdeling L huser grønlandsk dømte afsonere. Grønlændere som er dømt i Danmark placeres normalt ikke på afdeling L. Ved meget sjældne lejligheder huser anstalten endvidere varetægtsfængslede, som er på vej til eller fra mentalundersøgelse.

På grund af pladsnød fungerer afd. K også delvis som grønlånderafdeling.

Afdelingen har tidligere haft tilknyttet to grønlandske fængselsfunktionærer, som var udstationeret fra Kriminalforsorgen i Grønland. Dette er ikke længere tilfældet, hvilket ifølge BA skyldes, at der er mangel på fængselsfunktionærer på Grønland. Derfor er Kriminalforsorgen i Grønland ikke så villige til at udstationere til Danmark. I den senere tid har der heller ikke været ansøgninger.

Til afdelingen er knyttet en grønlandsk socialrådgiver.

Om de indsatte

BA fortalte, at der i øjeblikket er 19 grønlandsk dømte tilknyttet anstalten, heraf er den ene placeret i en pension med henblik på udslusning til Danmark.

Alle de indsatte er dømt for alvorlig personfarlig kriminalitet.

Antallet af indsatte har ifølge BA svinget meget. For ca. ti år siden, var anstalten nede på fem grønlandsk dømte, på grund af en kampagne fra blandt andre socialrådgiveren Tine Bryld. Antallet har gennem de senere år været stigende.

Afdelingen huser kun grønlandsk dømte mænd. Adspurgt om muligheden for at placere grønlandsk dømte kvinder i Anstalten ved Herstedvester, sagde BA, at han ikke kunne forestille sig, at dette ville kunne lade sig gøre, heller ikke på anstaltens kvindeafdeling.

Der er en stor aldersmæssig spredning hos de indsatte. De yngste er således først i tyverne og den ældste omkring 60 år. Anstalten har tidligere huset grønlandsk dømte på både 15 og 17 år.

Næsten alle de indsatte taler dansk. Ifølge BA er der dog for øjeblikket to indsatte som taler meget dårligt dansk, hvilket medfører kommunikationsproblemer i forhold til de ansatte.

Flere af de indsatte har været i forvaring på anstalten i flere omgange.

Da der kun er dette ene sted at placere de grønlandsk dømte, kan de indsatte risikere, at de kommer til at afsone sammen med deres ofres pårørende. Dette har dog endnu ikke givet problemer.

De grønlandske indsatte arbejder i anstaltens værksteder på lige fod med andre indsatte.

Ifølge BA har de fleste indsatte ikke en egen stabil familie – kone og børn, men flere har børn og de fleste har forældre og søskende.

Om adgangen til grønlandsk kultur

Til afdelingen er knyttet to tolke. De laver til tider aktiviteter med de indsatte, fx fodboldspil.

Grønlænderafdelingen modtager grønlandske aviser, så de indsatte kan følge med i, hvad der foregår på Grønland.

De grønlandske indsatte har adgang til i fællesskab at tilberede grønlandsk mad én gang om ugen.

Ifølge BA har denne mulighed tidligere været til stede både to og tre gange ugentligt. Nedsikring i antallet skyldes, at det er vanskeligt at indføre grønlandske madvarer, da der er begrænsninger i, hvilke madvarer der må henholdsvis udføres af Grønland og indføres i Danmark.

På grund af problemerne med at ud- og indføre de grønlandske fødevarer, er de indsatte grønlandske kost temmelig ensformig.

BA fortæller, at det sker, at dele af en fangst eller et jagtudbytte doneres til de indsatte.

De grønlandske fødevarer opbevares i en aflåst fryser, som de indsatte ikke har adgang til. Maden udleveres således til de indsatte på de af personalet anviste maddage.

Herudover har de indsatte mulighed for at bestille særlige varer hjem gennem fængslets købmand.

Bistandsværger

BA fortalte, at alle grønlandsk dømte indsatte har ret til at få tildelt en bistandsværger.

Bistandsværgerne er også grønlændere og formidles gennem Det Grønlandske Hus. Der har gennem længere tid været problemer med at skaffe tilstrækkeligt mange bistandsværger.

Korrespondance og telefonisk kontakt til omverdenen

De indsatte har fri adgang til skriftlig korrespondance med personer udenfor anstalten.

Alle indsatte har adgang til 10 minutters gratis telefonsamtale til Grønland hver uge. Den indsatte har kun ret til at ringe op til ét nummer. Udgiften til samtalerne afholdes af anstalten. Samtalerne foregår i personalets opholdsrum, og er således i personalets påhør.

Ifølge BA benytter 2-6 af de indsatte muligheden for ugentlige telefonopkald til Grønland.

Herudover har grønlænderne på lige fod med alle andre indsatte ret til at købe telefonkort, som kan benyttes til frit at ringe op til fire på forhånd godkendte telefonnumre. Adspurgt fortalte BA, at denne mulighed dog kun benyttes i meget begrænset omfang på grund af den høje takst for opkald til Grønland.

Behandling

Ifølge BA medicineres en væsentlig del af de indsatte på Grønlænderafdelingen med psykofarmaka. På dette punkt adskiller afdelingen sig dermed ikke væsentligt fra de øvrige afdelinger i anstalten.

De indsatte har adgang til samtaler med psykologer, såfremt de anmoder om dette.

Der er ikke ansat grønlandsk behandlingspersonale i anstalten. Adspurgt om der fra anstaltens side bliver gjort noget særligt for at imødegå sproglige og kulturelle misforståelser i forbindelse med samtaleterapeutisk behandling, svarede BA, at tolkene kan deltage i ved samtalerne.

Grønlænderne har samme muligheder for at få behandling som anstaltens øvrige indsatte. Men de kan ikke anbringes i den særlige visitationsafdeling for sexkriminelle, der kun omfatter danskdomte med straffe på 4 år eller derunder.

Besøg fra Danmark

De grønlandske indsatte har ret til besøg som alle andre indsatte. Besøg kræver, at den besøgende på forhånd har opnået besøgstilladelse. Besøgenes varighed er ca 1½ time. Adgangen til at få besøg begrænses herudover kun af, om der på de mulige besøgsdage er plads i besøgslokalerne.

Ifølge BA får de grønlandske indsatte kun i meget begrænset omfang besøg af andre end deres bistandsværger.

Besøg fra Grønland

Anstalten arrangerer besøgsrejser fra Grønland. De indsatte, som ikke har ret til udgang til Grønland kan få et voksent familiemedlem på besøg. Rejsen foregår samlet, således at alle de besøgende følges ad fra Grønland. Under besøget bor familiemedlemmerne på et hotel i nærheden af anstalten. Anstalten arrangerer fælles ledsagede udflugter under besøget.

De indsatte har ikke mulighed for at få denne type besøg fra Grønland de første to år af forvaringen. Dette skyldes ifølge BA, at personalet på anstalten først skal lære den indsatte at kende.

Misbruger de besøgende rejsen til druk eller narko, kan anstalten beslutte, at det pågældende familiemedlem udelukkes fra at komme på besøg igen.

Udgang

De indsatte får ikke adgang til udgang, før de har været på anstalten i tre-fire år. Udgang kan ske til familiemedlemmer i Danmark, bistandsværgeren eller andre pårørende. Udgangspunktet er altid, at udgangen er ledsaget.

Udgang gives i praksis altid med vilkår om rene urinprøver og antabusbehandling op til udgangen. Kan en ren urinprøve ikke præsteres, gives udgang ikke.

Misbruges udgangen til druk eller narko kan adgangen inddrages af anstalten.

Udgang til Grønland

Når en indsat har været i anstalten så længe, at der er givet tilladelse til almindelig udgang kan det besluttes, at der skal gives adgang til en udgang til Grønland. Besøgene finder sted ét ad gangen.

Rejsen går så vidt muligt til den indsatte hjemby. Besøgsrejserne foregår næsten altid med ledsagelse af to funktionærer. Den indsatte overnatter under besøget på en åben anstalt eller i politiets detention, og ledsages i dagtimerne konstant. De ledsagende funktionærer overnatter på hotel, sømandshjem eller hos politiet. Rejsen varer minimum 10-12 dage.

Adspurgt fortalte BA, at der for tiden er syv grønlandsk dømte, der har adgang til udgang til Grønland. På grund af vejrforholdene afvikles besøgsrejserne i perioden august-november. Det hænder, at opholdet i Grønland forlænges på grund af vejret.

Misbruges rejsen til druk, narko eller vold inddrages muligheden for at komme på udgang til Grønland indtil videre. Udgang vil først blive genovervejet, når den indsatte anmoder om det.

Afgørelse om besøg fra Grønland og udgang til Grønland

På halvårlige møder mellem anstaltens ledelse, funktionærer og behandlere diskuteres de indsatte anmodninger om besøg fra Grønland, udgang, udgang til Grønland osv.

Disse halvårlige møder kan godt føre til, at man anbefaler besøg eller udgang til Danmark eller Grønland selvom den pågældende indsatte ikke har anmodet herom.

Finansiering af besøg fra Grønland og udgang til Grønland

Den danske kriminalforsorg afholder udgifter til besøg fra Grønland og til udgang til Grønland. Der er afsat et selvstændigt budget til udgifter i den forbindelse.

Ifølge BA tilpasses dette budget dog ikke i forhold til antallet af grønlandsk dømte, der er placeret i anstalten.